

Ondersteunen van inclusie en diversiteit in Onderwijs

(SIDiT)

Handboek voor leerkrachten

Wij zijn alle partners dankbaar die hebben geholpen bij de ontwikkeling van het kader van het handboek.

Wij zijn vooral dankbaar voor de collega's die hebben deelgenomen aan de totstandkoming van het ontwikkelingsproces van het kader en dit hebben verrijkt door hun feedback en opmerkingen:

- Miriam Colum, Maja Haals Brosnan, Aiveen Mullally, Sorcha Browne en Barbara O'Toole (Marino Instituut of Education)
- Vasiliki Katsomaliari (Goethe-Institut Athen).

Wij danken ook de volgende collega's voor hun bijdrage aan de ontwikkeling en het testen van de lessen:

- Florence Papadopoulos, Jorge Andreo Juez (GO! Basisschool Campus Toverfluit)
- Silke Beerens, Ilse Maes (GO! Basisschool Campus Unesco)

Partners

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Inhoud

INLEIDING	5
I. ONDERSTEUNEN VAN INCLUSIE EN DIVERSITEIT IN ONDERWIJS (SIDiT) ...	6
Context.....	6
Doel van SIDiT	6
Ontwikkeling en uitvoering.....	6
II. HANDBOEK VOOR INCLUSIEVE KLASSEN	7
Wie moet dit handboek gebruiken?	7
Hoe gebruik je dit handboek	7
Inspiratie voor de ontwikkeling van dit handboek	7
DigComp en EntreComp kaders.....	8
PIJLER 1: KINDEREN MET VERSCHILLENDE ACHTERGRONDEN OPNEMEN ...	12
Rechten van het kind	12
Intercultureel onderwijs.....	13
Achtergrond	13
Algemene beginselen van interculturele competentie	14
Cultureel responsieve pedagogie en anti-bias onderwijs.....	14
Taalkundig diverse klassen.....	15
Cultureel responsief wiskundeonderwijs	16
De klas als veilige ruimte	16
Kernwaarden afspreken in de klas	17
Voorstellingen van godsdiensten en overtuigingen in het intercultureel onderwijs...17	
PIJLER 2: BENADERINGEN VAN ONDERWIJZEN EN LEREN	19
Universeel ontwerp voor leren	19
De UDL-richtsnoeren	20
Gebruik van UDL in de klas.....	21
De opname van CLIL-elementen	22
Hoe CLIL is opgenomen in SIDiT.....	22
Voordelen van CLIL via SIDiT	22
Ontwerpgebaseerd leren.....	23
De voordelen van ontwerpgebaseerd leren in de SIDiT-methodologie en less- scenario's.....	23
Projectwerk.....	23
ePortfolio's	24
Suggesties voor online platforms voor ePortfolio's	24

Inhoud

PIJLER 3: VOORBEREIDING OP EEN INCLUSIEVE PRAKTIJK	25
Inleiding	25
• Voorbereidingstaak 1: Het overeenkomen van kernwaarden in de klas	25
• Voorbereidingstaak 2: Grondslagen voor reflectief leren.....	25
• Voorbereidingstaak 3: Denk-/voelbox	25
• Voorbereidingsopdracht 4: Familiemuur	26
• Voorbereidingstaak 5: divers en meertalig lesmateriaal.....	26
Aanwijzingen voor de voorbereiding van een cultureel diverse en inclusieve leeromgeving	27
Vorming van de lesscenario's	30
Les Scenario Sjabloon	30
Reference List	33
III. MIDDELEN: LES SCENARIO'S	34
Onderdeel: Identiteit en verbondenheid	36
Het "ME BOX"-project	37
Individuele en groepsidentiteit.....	40
Ik en de rest van de wereld	43
Wat is geslacht?	46
Peer pressure	49
Een lied voor mijn speciale persoon.....	52
Onderdeel: Religie en overtuigingen	56
Belangrijke plaatsen	57
Dialogoog over het geloof.....	59
Een natuurmandala maken	62
Onderdeel: Sociale rechtvaardigheid	65
Leren over rechten van het kind	66
Een pestvrije school	69
Voedsel distributie	73
Geëngageerde kunst	76
Onderdeel: Culturele responsieve wiskunde	79
Het onderwijzen van positieve en negatieve getallen met behulp van de persoonlijke wiskundegeschiedenis van de kinderen	80
Venn-diagrammen gebruiken om cultureel bewustzijn en begrip te bevorderen.....	83
Voedselverspilling.....	86

Inleiding

Het SIDiT-handboek voor scholen verbetert de toegang, de participatie en het succes van kinderen op verschillende onderwijsgebieden.

Dit handboek helpt leerkrachten om inclusieve praktijken in hun klas te verbeteren. Het biedt een praktische, toegankelijke aanpak voor leerkrachten om leerlingen met verschillende culturele achtergronden te ondersteunen. De nadruk wordt gelegd op het bevorderen van zelfvertrouwen, samenwerking en plezier voor kinderen van 8 tot 14 jaar.

Meer informatie over SIDiT is beschikbaar op www.SIDiTproject.eu

I.

I. Ondersteunen van inclusie en diversiteit in onderwijs (SIDiT)

Context

SIDiT staat voor “Supporting Inclusion and Diversity in Teaching” of het Ondersteunen van inclusie en diversiteit in onderwijs. Het is een Erasmus+ project dat inspeelt op de huidige onderwijscontext in Europa en dat middelen en opleidingsmogelijkheden biedt voor leraren om meer inclusief onderwijs te geven.

SIDiT heeft een nieuwe onderwijs- en leerbenadering ontwikkeld, die een basis vormt voor inclusief onderwijs voor kinderen met diverse achtergronden, met bijzondere nadruk op de inclusie van migrantenkinderen.

Doel van SIDiT

Het SIDiT-handboek is ontworpen om leerlingen en leerkrachten te helpen effectieve en innovatieve inclusieve praktijken toe te passen. Het wil toegankelijk zijn voor leerkrachten om te kunnen gebruiken in hun klas, en hun tegelijkertijd inspireren tot inclusief onderwijs en leren. Het is gebaseerd op voorbeelden van goede praktijken uit de partnerlanden van het project. Het is een praktisch hulpmiddel dat scholen uitnodigt om deel te nemen aan door kinderen geleid projectwerk dat aansluit bij de lokale leerplannen, en de mogelijkheid biedt om na te denken over inclusieve praktijken. SIDiT probeert het bestaande werk in de scholen aan te vullen.

Ontwikkeling en uitvoering

Het SIDiT-handboek bevat een reeks lesscenario's. Het presenteert een methodologie gebaseerd op beginselen van inclusief en intercultureel onderwijs, die specifieke onderwijsbenaderingen combineert, zoals ontwerpgebaseerd leren, het opnemen van Content and Language Integrated Learning (CLIL)-elementen en de beginselen van Universal Design Learning (UDL). De lesscenario's bieden actieve leerervaringen over uiteenlopende onderwerpen en kunnen worden gebruikt met alle kinderen in de klas. De onderwerpen zijn relevant voor lokale leerplannen en leerresultaten; de activiteiten ondersteunen en houden kernvaardigheden en kennis in stand voor kinderen van 8 tot 14 jaar. De lesscenario's suggereren manieren om de SIDiT-methodologie in de klas toe te passen om de transversale vaardigheden van kinderen te versterken, waaronder digitale geletterdheid, mediageletterdheid en ondernemersvaardigheden.

II.

II. HANDBOEK VOOR INCLUSIEVE KLASSEN

Wie moet dit handboek gebruiken?

Dit handboek is bestemd voor leerkrachten, opvoeders en allen die betrokken zijn bij de opleiding van leerkrachten en permanente professionele ontwikkeling, het bevorderen van goede praktijken, formeel of informeel, en het vergroten van de betrokkenheid van kinderen. Het is ook bestemd voor degenen die deelnemen aan de online cursus voor leerkrachten in het kader van dit project.

Daarnaast is dit handboek bestemd voor onderwijsadviseurs en beleidsmakers, waaronder ministeries van Onderwijs, regionale overheden en lokale autoriteiten met verantwoordelijkheden op het gebied van onderwijs. Het is ook bestemd voor degenen die geïnteresseerd zijn in de implementatie van de SIDiT-onderwijs- en leeraanpak en voor degenen die de overdraagbaarheid van de methodologie van het project naar andere Europese contexten kunnen bevorderen.

Hoe gebruik je dit handboek

Het gebruik van dit handboek omvat acht stappen:

1. Lees het handboek door en maak uzelf vertrouwd met de concepten die aan de grondslagen liggen van de lesscenario's;
2. Gebruik de aanwijzingen in pijler 3 (zie PIJLER 3: voorbereiding op inclusieve praktijk) om te overwegen wat u in uw klas en school beschikbaar hebt om de lessen te ondersteunen;
3. Ga na welke extra middelen u nodig hebt om een inclusieve klas te hebben;
4. Werk de lesscenario's door. Deze lessen zijn de uitgangspunten voor je eindproject;
5. Leg het werk van de kinderen vast. Dit kan via elk medium, waaronder fotografie, tekenen, reflecterend dagboek, blog, podcast, enz;
6. Breng alle elementen van de lesscenario's samen om een ePortfolio van het werk te ontwikkelen. Het ePortfolio is een verzameling werk in elektronisch formaat dat het leren in de loop van de tijd weergeeft;
7. Bedenk een creatieve naam voor je project;
8. Deel het eindproject op een online platform.

Inspiratie voor de ontwikkeling van dit handboek

Het uitgangspunt van SIDiT is dat integratie in de klas een essentiële eerste stap is voor kinderen. Deze stap is nodig om denkwijzen en vaardigheden te verwerven die zij nodig hebben om succesvol te integreren in brede sociale groepen en de samenleving als geheel.

Dit handboek kan worden gebruikt door leerkrachten die zich willen richten op de ontwikkeling van transversale competenties van kinderen, zoals leren om te leren, kritisch denken, mediageletterdheid, ondernemerschap en talen als instrumenten om sociale integratie te bevorderen. Om dit te bereiken combineert SIDiT bestaande onderwijsbenaderingen

¹'Creating Activity Designed Language Learning Environments for Entrepreneurship Education' (CRADLE) was een Erasmus+ Actie KA2 project dat in 2020 werd afgerond.

Het vierstappenproces van CRADLE is:

1. Triggering van eerder geleerde inhoud en taal / voorafgaand begrip en onderzoek

2. Formuleren van hypothesen en ontwerpactiviteiten / ideevorming en ontwerpen

3. Uitvoeren van activiteiten en vastleggen van observaties / prototyping en acties

4. Formuleren van conclusies en genereren van overdracht / evaluatie en reflectie www.cradleproject.eu

die vakoverschrijdend, activiteitgebaseerd, kindgericht, onderzoekend en lerend onderwijs bevorderen. Het is deels geïnspireerd op het leerproces van het CRADLE-project waarmee leerkrachten de vooruitgang van kinderen kunnen volgen en ervoor kunnen zorgen dat kinderen zinvolle leerervaringen opdoen.

In dit proces worden activiteiten toegepast of geïntegreerd die zowel de taalvaardigheid als de ondernemende en digitale vaardigheden verbeteren. De DigComp- en EntreComp-kaders die de Europese Commissie in 2016 heeft gecreëerd en die worden gebruikt om digitale en ondernemersvaardigheden te beoordelen en te ontwikkelen, hebben ook als inspiratie gediend voor de conceptualisering en ontwikkeling van het SI-DiT-handboek.

DigComp en EntreComp kaders

DigComp en EntreComp kunnen in alle domeinen van het onderwijs worden gebruikt, van voorschools, primair en post primair onderwijs tot volwassenenonderwijs. Deze kaders vergroten de digitale en ondernemerscompetenties van leerkrachten in klaslokalen in heel Europa.

European Digital Competence, DigComp

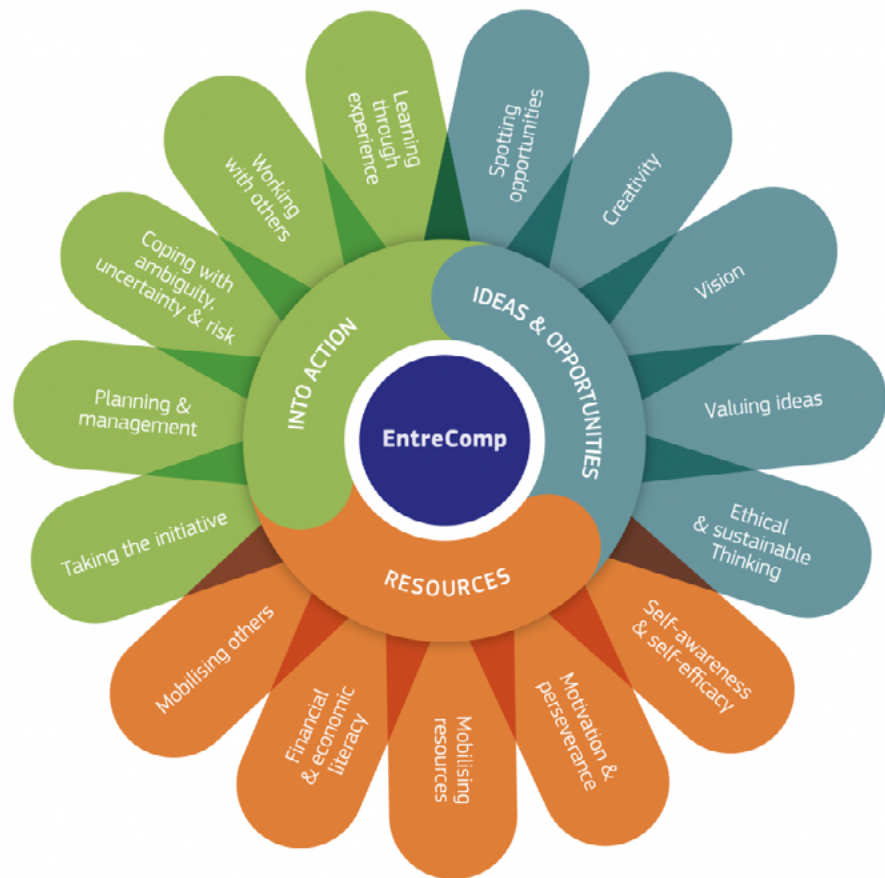
Het Europees kader voor digitale competentie voor burgers, ook bekend als DigComp, is een referentiekader dat beschrijft wat het betekent om digitaal competent te zijn. Digitale competentie is een sleutel transversale competentie die inhoudt dat men op een kritische, collaboratieve en creatieve manier gebruik kan maken van digitale technologieën. DigComp kan in alle sectoren, disciplines en systemen worden gebruikt om mensen in staat te stellen digitale competentie te ontwikkelen.

²EntreCompEdu en DigCompEdu zijn gericht op de professionalisering van leraren. De materialen zijn gratis beschikbaar in verschillende talen op www.EntreCompEdu.eu en ec.europa.eu/jrc/en/DigCompEdu.

De handleiding³ schetst 21 competenties die nodig zijn om digitaal competent te zijn en brengt deze in kaart op acht vaardigheidsniveaus, van de meest elementaire tot de meest gevorderde.

Het DigComp-model geeft vorm aan de belangrijkste componenten van digitale competentie op vijf gebieden: informatie- en gegevensvaardigheden, communicatie en samenwerking, creëren van digitale inhoud, veiligheid en probleemoplossing. SIDiT versterkt drie digitale competenties in overeenstemming met het DigComp-kader, zoals hieronder beschreven.

Competentiegebied	Bekwaamheid	SIDiT-toepassing
1. Informatie- en gegevensvaardigheden	1.1 Bladeren, zoeken en filteren van gegevens, informatie en digitale inhoud 1.2 Evaluatie van gegevens, informatie en digitale inhoud 1.3 Beheer van gegevens, informatie en digitale inhoud	Elk lesscenario nodigt kinderen uit om te zoeken naar informatie en gegevens over elk onderwerp en deze gegevens te gebruiken als informatie voor het leren. Het gebruik van online en offline softwareprogramma's en toepassingen vergemakkelijkt de informatie- en datageletterdheid.
2. Communicatie en samenwerking	2.1 Interactie via digitale technologieën 2.2 Delen via digitale technologieën 2.3 Burgerschap via digitale technologieën 2.4 Samenwerking via digitale technologieën	Het handboek en de lesscenario's nodigen kinderen uit om met inhoud en informatie om te gaan en deze te gebruiken om hun leren te ondersteunen. Kinderen zullen samenwerken met leeftijdsgenoten in verschillende settings door middel van digitale technologieën, het beheren en ontwikkelen van digitale identiteit.
3. Creatie van digitale inhoud	3.1 Ontwikkeling van digitale inhoud 3.2 Integratie en herwerking van digitale inhoud	Kinderen zullen digitale inhoud ontwikkelen in de vorm van podcasts, mediabestanden en deelpunten zoals dropbox of online platforms.

Entrepreneurship Competence Framework, EntreComp

Het Competentiekader Ondernemerschap, bekend als *EntreComp*, is een referentiekader dat de ondernemersgeest verklaart. Het is bedoeld om te helpen begrijpen wat wordt verstaan onder ondernemerschap als kerncompetentie voor levenslang leren.

De handleiding⁴ identificeert 15 competenties op drie kerngebieden, verdeeld in acht vaardigheidsniveaus van het meest basis tot het meest gevorderde niveau. Het is de bedoeling acties ter verbetering van de ondernemerscapaciteiten van Europese burgers en organisaties te ondersteunen en te inspireren als onderdeel van de agenda voor nieuwe vaardigheden voor Europa. (Entre Comp into Action, User Guide, 2018, p.13).

De drie vastgestelde gebieden van ondernemerscompetenties zijn: ideeën en kansen, middelen, en in actie. In overeenstemming met het kader streeft SIDiT ernaar aan de onderstaande competenties te voldoen.

4. <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC101581>

Competenties per gebied: IDEEËN & KANSEN

Bekwaamheid	Hint	SIDiT-toepassing
1.2 Creativiteit	Creatieve en doelgerichte ideeën ontwikkelen	De lesscenario's nodigen uit tot creativiteit, nieuwsgierigheid, communicatie en samenwerking.
1.4 Waardering van ideeën	Ideeën en kansen optimaal benutten	

Competenties per gebied: MIDDELEN

Bekwaamheid	Hint	SIDiT-toepassing
2.1 Zelfbewustzijn & zelfeffectiviteit	Geloof in jezelf en blijf je ontwikkelen	De lesscenario's nodigen uit tot creativiteit, vergemakkelijken het oplossen van problemen, persoonlijke verantwoordelijkheid, sociale verantwoordelijkheid, nieuwsgierigheid, communicatie en samenwerking.
2.2 Motivatie & doorzettingsvermogen	Blijf geconcentreerd en geef niet op	

Competenties per gebied: IN ACTIE

Bekwaamheid	Hint	SIDiT-toepassing
3.1 Het initiatief nemen	Ga ervoor.	Het handboek en de lesscenario's zetten processen in gang die waarde creëren; doelen stellen; besluitvorming aanmoedigen; actief leren; samenwerkend leren.
3.4 Samenwerken met anderen	Samenwerken, samenwerken en netwerken	
3.5 Leren door ervaring	Leren door te doen	

PIJLER 1

KINDEREN MET VERSCHILLENDE ACHTERGRONDEN OPNEMEN

RECHTEN VAN HET KIND

Alle kinderen hebben rechten, ongeacht hun achtergrond, geslacht, godsdienst, taal, etnische identiteit of enig ander identiteitskenmerk. Hieronder valt het recht op onderwijs, en vooral het recht op onderwijs dat rekening houdt met hun verschillende achtergronden, sterke punten en kwetsbaarheid. De rechten van het kind liggen dus ten grondslag aan cultureel inclusief en responsief onderwijs.

Artikel 28 van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van het kind (VN, 1989) bepaalt dat alle kinderen recht hebben op gratis en verplicht basisonderwijs. Artikel 29 van het Verdrag stelt dat dit onderwijs gericht moet zijn op

"(a) de ontwikkeling van de persoonlijkheid, de talenten en de geestelijke en lichamelijke vermogens van het kind tot hun volle potentieel;

(b) de ontwikkeling van de eerbiediging van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden, en van de in het Handvest van de Verenigde Naties neergelegde beginselen;

(c) de ontwikkeling van respect voor de ouders van het kind, zijn eigen culturele identiteit, taal en waarden, voor de nationale waarden van het land waarin het kind leeft, het land waaruit het eventueel afkomstig is en voor andere beschavingen dan de zijne;

(d) De voorbereiding van het kind op een verantwoordelijk leven in een vrije samenleving, in een geest van begrip, vrede, verdraagzaamheid, gelijkheid van mannen en vrouwen en vriendschap tussen alle volkeren, etnische, nationale en religieuze groepen en personen van inheemse oorsprong;

(e) de ontwikkeling van respect voor de natuurlijke omgeving."

(Unesco, 2017, p. 10). Om dit te laten gebeuren, moet de onderwijsomgeving, het onderwijs en leren cultureel inclusief en responsief zijn. Cultureel responsief onderwijs komt voort uit een sociaal-cultureel perspectief en gaat uit van een op sterke punten gebaseerde benadering waarbij het recht van alle kinderen op toegang tot en profijt van onderwijs dat voor hen relevant is centraal staat, gevat in de term cultureel relevant onderwijs.

Van bijzonder belang hier is het belang van het handhaven van de rechten van kinderen, niet alleen om toegang te krijgen tot onderwijs, maar om hun rechten binnen het onderwijs te handhaven (McCowan, 2013), zodat hun rechten op een eerlijke behandeling, een naam, taal en culturele identiteit evenzeer worden gehandhaafd in onderwijscontexten en -instellingen als daarbuiten. Een op rechten gebaseerde benadering van onderwijs moet dus ten grondslag liggen aan cultureel inclusief en responsief onderwijs.

Rechtenonderwijs, met andere woorden het onderwijzen van rechten als thema of onderwerp, is een belangrijk aspect van een op rechten gebaseerde benadering van onderwijs. Het onderwijzen van rechten in het onderwijs is echter niet hetzelfde als of gelijk aan het handhaven van de rechten van kinderen binnen het onderwijs. Dit is een belangrijk onderscheid, want scholen kunnen kinderen onderwijzen over kinderrechten en mensenrechten zonder deze binnen het onderwijs te willen handhaven. Een onderliggend principe van dit handboek is dat de mensenrechten, en meer bepaald de rechten van het kind, ten grondslag moeten liggen aan alles wat in de onderwijsomgeving en -context gebeurt. Tegelijkertijd blijft het belangrijk om kinderen op een zinvolle manier over hun rechten te onderwijzen

“

"Iedereen heeft recht op onderwijs omdat het vermogen om de wereld te begrijpen en daarin te handelen fundamenteel is voor het menselijk leven. Onderwijs schraagt de menselijke kwaliteiten van begrip en agency, en opent ruimten voor diverse vormen van leren, waaronder de ontwikkeling van specifieke vaardigheden, de verwerving van nieuwe kennis, het nadenken over zichzelf en de context, het uitbreiden van morele gevoeligheden en het herdenken van de maatschappij."

(McCowan, 2013, p. 171)

”

INTERCULTUREEL ONDERWIJS

Achtergrond

Intercultureel onderwijs bevordert gelijkheid en mensenrechten. Het daagt racisme, ethnocentrisme en oneerlijke discriminatie uit en bevordert de waarden van respect en dialoog. Kritisch intercultureel onderwijs richt zich op maatschappelijke machtsverhoudingen; het problematiseert "feestelijke" benaderingen en wil dominante discoursen en koloniale continuïteiten, die discriminatie lokaal en mondiaal in stand houden, ter discussie stellen (O'Toole, Joseph & Nyaluke, 2020). Scholen spelen een belangrijke rol bij de ontwikkeling van een interculturele samenleving door de ontwikkeling van interculturele vaardigheden, attitudes, waarden en kennis van kinderen te vergemakkelijken en interculturele competentie te bevorderen. Deze competentie stelt kinderen in staat op respectvolle en ethische wijze deel te nemen aan en bij te dragen tot een diverse samenleving, onrechtvaardigheid aan te vechten en stelling te nemen tegen alle vormen van racisme en discriminatie.

Deze visie op onderwijs staat centraal in de vierde doelstelling van de Verenigde Naties voor duurzame ontwikkeling, waarvan een van de doelstellingen is dat tegen 2030

“

"...alle lerenden de kennis en vaardigheden verwerven die nodig zijn om duurzame ontwikkeling te bevorderen, onder meer door onderwijs voor duurzame ontwikkeling en duurzame levensstijlen, mensenrechten, gendergelijkheid, bevordering van een cultuur van vrede en geweldloosheid, mondiaal burgerschap en waardering voor culturele diversiteit en de bijdrage van cultuur aan duurzame ontwikkeling".

(streefdoel 4.7).

”

Algemene beginselen van interculturele competentie

Culturele en religieuze diversiteit is een realiteit in elke samenleving. Het ontwikkelen van interculturele competentie door onderwijs richt zich op het begrijpen van anderen in hun specifieke, vaak complexe, culturele context. Dit begrip wordt gedeeltelijk ontwikkeld door te leren hoe men zich tot anderen moet verhouden. Barrett, Byram, Lázár, Mompoin-Gaillard en Philippou (2013) presenteren interculturele competentie als een combinatie van kennis, vaardigheden en attitudes die leerlingen in staat stelt mensen met een andere culturele houding te begrijpen en te respecteren. Kinderen wordt geleerd hoe ze gepast, effectief en respectvol kunnen reageren bij interactie en communicatie met mensen met andere opvattingen of levenswijzen. Een inclusieve, interculturele klas draagt bij tot de bestrijding van vooroordelen en onverdraagzaamheid en bevordert wederzijds begrip en democratisch burgerschap.

Cultureel responsieve pedagogie en anti-bias onderwijs

Kinderen hebben recht op universeel basisonderwijs, dat gratis is. Toegang tot onderwijs is echter niet voldoende. Onderzoek toont aan dat de achtergrond en bijzondere omstandigheden van kinderen hun zinvolle betrokkenheid bij het formele onderwijs kunnen belemmeren of versterken. Een kernbeginsel van dit handboek is dat inclusief onderwijs gebaseerd moet zijn op cultureel relevante en cultureel responsieve pedagogie (Ladson-Billings, 1995).

Cultureel responsieve pedagogie is geïnspireerd op beginselen van kritisch denken en sociale rechtvaardigheid en wordt gedefinieerd als "het gebruik van de culturele kennis, eerdere ervaringen, referentiekaders en uitvoeringsstijlen van etnisch diverse kinderen om leerontmoetingen relevanter en effectiever voor hen te maken" (Gay, 2010, p. 31). Cultureel responsieve pedagogie erkent de rijke en gevarieerde culturele rijkdom, kennis en vaardigheden die kinderen in de onderwijssetting inbrengen. Leerkrachten moeten de "kennisfondsen" van kinderen en families begrijpen en waarderen (Amanti, Moll en Gonzalez, 2005), gebaseerd op het idee dat kinderen en hun families unieke competenties en kennis hebben die hun oorsprong vinden in hun levenservaringen.

Om toegang te krijgen tot dergelijke kennis en deze te waarderen, zijn zinvolle en oprechte relaties met gezinnen belangrijk. Dergelijke relaties moeten gebaseerd zijn op respect en op oprechte belangstelling voor kinderen, hun families en de diverse culturele achtergronden die zij vertegenwoordigen. Gezinnen moeten zich gewaardeerd voelen en het gevoel hebben dat ze kunnen bijdragen aan het leren van hun kinderen en aan de onderwijssetting (Kiely, O'Toole, Haals Brosnan, O'Brien, O'Keefe en Dunne, 2019).

Ook de eigen sociaal-culturele perspectieven van leerkrachten zijn belangrijk (Sobel en Taylor, 2011). Leraren hebben hun eigen culturele perspectieven en hun eigen geloofssystemen die van invloed zijn op hoe en wat zij kiezen om les te geven. Om effectieve cultureel responsieve leraren te worden, is het essentieel dat leraren hun eigen veronderstellingen over cultuur, ras, geslacht, identiteit, religie, taal en leren onderzoeken en nagaan hoe dergelijke veronderstellingen hun eigen onderwijs beïnvloeden. Leraren moeten een proces van "actief afleren" aangaan, waarbij zij met een zelfreflexieve lens hun eigen veronderstellingen over de positionering in Europa en het Noorden onderzoeken (O'Toole, 2020).

Een op sociale rechtvaardigheid gerichte benadering van onderwijs onderbouwt en ondersteunt tegelijkertijd een cultureel responsieve pedagogie. Naast het verzekeren van de inclusie van kinderen met diverse achtergronden, bevordert het actief en expliciet de kritische discussie over kwesties in verband met sociale rechtvaardigheid en stimuleert het aldus waarden en vaardigheden in verband met een kritisch discours, het vermogen om racisme en discriminatie aan te vechten en democratische participatie te bevorderen. Als onderdeel van een bredere cultureel responsieve pedagogie is het gebruik van het anti-bias curriculum, ontworpen door Louise Derman-Sparks en de A.B.C. Task Force (1989), dus zeer effectief. Het anti-bias onderwijsprogramma heeft vier kerndoelen voor respectievelijk leerkrachten en kinderen. Deze doelen liggen ten grondslag aan dit handboek.

Goals for Adults	Goals for Adults
<ol style="list-style-type: none"> 1. To be conscious of one's own culture, attitudes and values, and how they influence practice. 2. To be comfortable with difference, have empathy and engage effectively with families. 3. To critically think about diversity, bias and discrimination. 4. To confidently engage in dialogue about issues of diversity, bias and discrimination. Work to challenge individual and institutional forms of prejudice and discrimination. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. To support each child's identity (individual and group) and their sense of belonging. 2. To foster children's empathy, and support them to be comfortable with difference. 3. To encourage each child to critically think about diversity and bias. 4. To empower children to stand up for themselves and others in difficult situations.

(DCYA, 2016, p. 35)

Taalkundig diverse klassen

Een belangrijke overweging bij cultureel responsieve pedagogie is het belang van taal en de erkenning dat veel kinderen naar school komen met de onderwijstaal van de school als tweede of andere taal, die een kind misschien pas begint te leren wanneer het de onderwijsomgeving betreedt. Een cultureel responsieve aanpak erkent het belang van ondersteuning van het leren van dergelijke kinderen door middel van een combinatie van hun eerste taal en de taal van de school. Als een kind bijvoorbeeld steun krijgt in zijn eerste taal en in die taal lezen en schrijfvaardigheden kan ontwikkelen, worden die vaardigheden gemakkelijker overgedragen op de instructietaal (Cummins, 2000).

Wanneer leerlingen geletterd zijn in hun eerste taal of talen, dragen zij hun geletterde kennis en vaardigheden in die talen over aan de extra taal. Onderzoek ondersteunt de integratie van de eerste taal van het kind in de klas en de school waar mogelijk (Cummins, 2000, 2001, 2014; Kirwan, 2014, 2018). Het stelt kinderen ook in staat aan 'translanguaging' te doen waarbij ze op hun gemak van taal wisselen en daarbij hun hele taalrepertoire aanspreken (Conteh, 2018; Sierens & Van Avermaet, 2014, Van Avermaet, 2018).

De erkenning van eerste talen op school raakt de kern van cultureel relevante pedagogie; het gaat om meer dan de overdracht van het leren van de eerste taal van het kind naar de taal waarin het onderwijs wordt gegeven, hoe nuttig dat ook is. De mate waarin de taal van een kind op school wordt erkend, gewaardeerd en bevorderd, kan van grote invloed zijn op het leren en de prestaties van dat kind. Cummins (2000, blz. 48) stelt dat interacties tussen opvoeders en kinderen met verschillende achtergronden "nooit neutraal zijn met betrekking tot maatschappelijke machtsverhoudingen" en dat "zij in verschillende mate dwingende machtsverhoudingen in de bredere samenleving versterken of uitdagen".

Cultureel responsief wiskundeonderwijs

Een nieuwer aandachtspunt in de cultureel responsieve pedagogie is het wiskundeonderwijs, dat vaak als "acultureel" wordt beschouwd. Met andere woorden, kinderen worden geacht op dezelfde manier wiskunde te kunnen leren, ongeacht hun culturele achtergrond, ook al wordt erkend dat kinderen taal en andere vakken niet op dezelfde manier leren. "Culturally responsive mathematics education" of Cultureel responsief wiskundeonderwijs (CRME) erkent het verband tussen wiskunde en cultuur en bekritiseert het type wiskundeonderwijs dat minderheidsculturen moeten volgen om succesvol te zijn op school.

Meer aandacht voor CRME zou leraren de mogelijkheid bieden om de traditionele opvattingen en praktijken in het wiskundeonderwijs, waarin geen rekening wordt gehouden met verschillende leerbenaderingen en -processen, opnieuw onder de loep te nemen. Onderzoek suggereert dat dit bijdraagt tot lage motivatie en gebrek aan succes bij het leren van wiskunde (Greer, Mukhopadhyay, Powell & Nelson-Barber, 2009). Het is te hopen dat leerkrachten die zich met dit handboek bezighouden ook hun inzicht verdiepen in hoe ze wiskunde op een cultureel responsieve manier kunnen onderwijzen. Dit omvat het eerbiedigen van de identiteit van kinderen, het opbouwen van een inclusieve en collaboratieve wiskundeomgeving, en het waarborgen van het succes van kinderen met samenhangende en verbonden wiskundige inzichten.

HET KLASLOKAAL ALS VEILIGE RUIMTE

Het scheppen van een ondersteunend en gevoelig klassenklimaat is een cruciale voorwaarde voor inclusief, intercultureel onderwijs. De ontwikkeling van een overeengekomen reeks basisregels voor interacties en groeps gesprekken in diverse klassen is een belangrijk uitgangspunt en de kinderen moeten worden betrokken bij de beslissing van deze beginselen.

Voor een dialoog in de klas is het nodig dat de kinderen zich veilig voelen om zich vrij te uiten, zelfs als hun mening afwijkt van die van de leerkracht of hun medeleerlingen. Erkend moet echter worden dat er grenzen zijn aan deze vrijheid. Mensenrechtenbeginselen moeten altijd centraal staan in alle praktijken in de klas en er mag geen discriminerend, racistisch of seksistisch taalgebruik of enige vorm van haatzaaien worden geuit (zie www.nohatespeechmovement.org).

Het is demoeitewaardomsamenmetdekindereneenklassenovereenkomst te ontwikkelen, die zowel waarden als gedragingen omvat.

Kernwaarden afspreken voor een klassenovereenkomst

Een eenvoudige manier om kernwaarden af te spreken is de kinderen te vragen in kleine groepjes te werken met de volgende vragen:

- Hoe wil je door andere kinderen behandeld worden als je samenwerkt in de klas?
- Hoe moeten we met elkaar omgaan als we het oneens zijn?
- Wat zijn uw *rechten en verantwoordelijkheden als lid van de klas?*

Een consensus kan als klas worden bereikt door van elke groep feedback te krijgen en al hun suggesties op het bord te zetten, met een vinkje voor elke keer dat een suggestie wordt herhaald. De volgende basisregels kunnen als leidraad dienen om gevoeligheid, inclusie en respect in de klas te helpen waarborgen:

- Slechts één persoon tegelijk mag spreken, zonder onderbreking;
- Actief luisteren;
- Er moet passende taal worden gebruikt;
- Ieders mening wordt gewaardeerd, binnen redelijke grenzen;
- Tolerantie voor andere ideeën;
- Iedereen moet de kans krijgen zijn mening te uiten, binnen de grenzen van het redelijke.

Vóór 2002 werd in veel Europese landen geen aandacht besteed aan godsdienst, omdat godsdienst daar als een privé-aangelegenheid werd beschouwd. Na de gebeurtenissen van 11 september 2001 werd het steeds duidelijker dat inzicht in godsdienst en geloof een noodzakelijk onderdeel vormde van het onderwijs aan jongeren.

VOOR- STELLINGEN VAN GODSDIENSTEN EN OVERTUIGINGEN IN HET IN- TERCULTUREEL ONDERWIJS

Religieuze en niet-religieuze overtuigingen kunnen voor sommige mensen als privé en persoonlijk worden beschouwd en erover praten in de klas kan bij kinderen enige gêne of een gevoel van blootstelling veroorzaken, vooral als zij tot een minderheidscultuur of -geloof behoren (Malone, O'Toole & Mullally, 2020). Technieken om afstand te nemen kunnen leerlingen in staat stellen om veilig deel te nemen aan een dialoog en discussie over religieuze diversiteit die geen overmatige verlegenheid of angst veroorzaakt.

De volgende technieken om afstand te nemen zijn nuttig om de gevoeligheden in verband met persoonlijke overtuigingen aan te pakken:

- Het gebruik van echte mensen die geloven of overtuigingen vertegenwoordigen die ver verwijderd zijn van de kinderen in de klas - bijvoorbeeld bekende religieuze leiders. De kinderen kunnen informatie inwinnen over verschillende geloven en praktijken door onderzoekswerk te verrichten rond deze personen;
- Het gebruik van artefacten en verhalen om een geloof te onderzoeken in plaats van een kind in de klas te vragen een religieus standpunt te vertegenwoordigen;
- Persona Dolls - bij deze aanpak worden verhalen verteld met behulp van een Persona Doll. Door de pop een levensecht personage te geven, wordt ze voor de kinderen in de klas als een ander kind, of een vriend, met echte levenservaringen en levenswijzen. De verhalen van de pop kunnen bestaan uit ervaringen met insluiting / uitsluiting, eerlijkheid / oneerlijkheid enz. De nadruk ligt op het helpen van kinderen om specifieke ervaringen met betrekking tot diversiteit die zich in de klas kunnen voordoen, uit te pakken en op te lossen (zie <https://personadoll.uk/about>).

⁵ Persona poppen zijn speciaal gemaakte poppen op kinderformaat die gebruikt kunnen worden om discriminatie effectief aan te pakken en empathie en emotionele geletterdheid bij kinderen te bevorderen.

Het is niet voldoende om alleen les te geven over de geschiedenis of de verschijnselen van religies. Religie beperkt zich niet tot praktijken, artefacten en gebouwen. Men moet ook proberen de betekenis te begrijpen van religieuze taal zoals die door gelovigen wordt gebruikt, met inbegrip van uitdrukkingen van hun geloof, waarden en emoties. Een dergelijk begrip vereist dat leerkrachten over kennis, bepaalde houdingen en vaardigheden beschikken die leiden tot bewustzijn en begrip voor de overtuigingen en waarden van anderen, en een engagement voor de waarden die de menselijke waardigheid bevestigen (Jackson, 2014).

De kennis van leerkrachten over religies en overtuigingen en hun bewustzijn van de achtergronden van de kinderen in hun klas is ook belangrijk. De leerkracht hoeft geen expert te zijn op het gebied van verschillende geloofsovertuigingen, maar hij/zij heeft een persoonlijke verantwoordelijkheid om zich te informeren over de achtergronden van de kinderen waarmee hij/zij werkt.

De rol van de leerkracht is dus cruciaal. Leerkrachten beïnvloeden het klimaat in hun klas en de relaties die daarbinnen tot stand komen. De persoonlijkheid en het professionalisme van de leerkracht zijn belangrijk; hij moet zich bewust zijn van zijn eigen overtuigingen en waarden, en hoe deze zich verhouden tot zijn professionele rol. Leraren moeten zich ook bewust zijn van hun eventuele vooringenomenheid ten aanzien van bepaalde overtuigingen of culturen en moeten ernaar streven een onpartijdige houding aan te nemen in de klas.

Goede facilitatie- en moderatievaardigheden zijn een essentieel onderdeel van intercultureel onderwijs. Als de leerkracht een te sturende rol aanneemt, kan dit kinderen machteloos maken; zij kunnen eerder vertrouwen op de argumenten van de leerkracht dan hun eigen autonomie of kritisch vermogen te ontwikkelen. Het kan sommige kinderen ook ontmoedigen om deel te nemen. Als facilitator is de rol van de leerkracht vaak die van "onpartijdige voorzitter", die ervoor zorgt dat alle standpunten eerlijk en respectvol worden vertegenwoordigd. De leerkracht kan een reeks standpunten toelichten zonder zijn eigen standpunten naar voren te brengen. In hun rol als facilitator moeten leerkrachten ervoor proberen te zorgen dat de dialoog niet wordt gedomineerd door de meer zelfverzekerde en mondige kinderen, zodat degenen die zich minder goed kunnen of willen uitdrukken in een groepscontext ook een stem krijgen (Jackson, 2014).

Onderzoek heeft het positieve effect aangetoond van gefaciliteerde discussie en dialoog in de klas op het leren en presteren van kinderen (Deakin Crick, 2005). Deze coöperatieve leerbenadering maakt kinderen mondiger en kan leiden tot meer zelfvertrouwen en autonomie. Het effectief faciliteren van discussie en dialoog bevordert ook het leren, de motivatie en de betrokkenheid. Een groter bewustzijn van andermans standpunten en realiteiten moedigt kinderen aan om na te denken over hun eigen persoonlijke overtuigingen en ervaringen en kan leiden tot empathie en begrip in de klas.

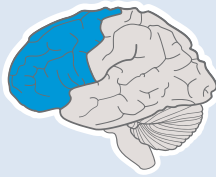
PIJLER 2

BENADERINGEN VAN ONDERWIJZEN EN LEREN

UNIVERSEEL ONTWERP VOOR LEREN

Universal Design for Learning of Universeel ontwerp voor leren (UDL) is een kader waarin de leerling centraal staat en dat de nadruk legt op toegankelijkheid, samenwerking en gemeenschap, zodat beter tegemoet wordt gekomen aan de behoeften van alle leerlingen.

De richtlijnen voor UDL zijn gebaseerd op het idee dat er geen typische leerling is en dat alle kinderen anders leren. Om ervoor te zorgen dat alle kinderen betrokken zijn bij de lessen en kansen krijgen om te leren, moeten wij meer flexibiliteit invoeren in onze onderwijs- en leerbenaderingen. De UDL-richtlijnen zijn gebaseerd op drie kernbeginselen:

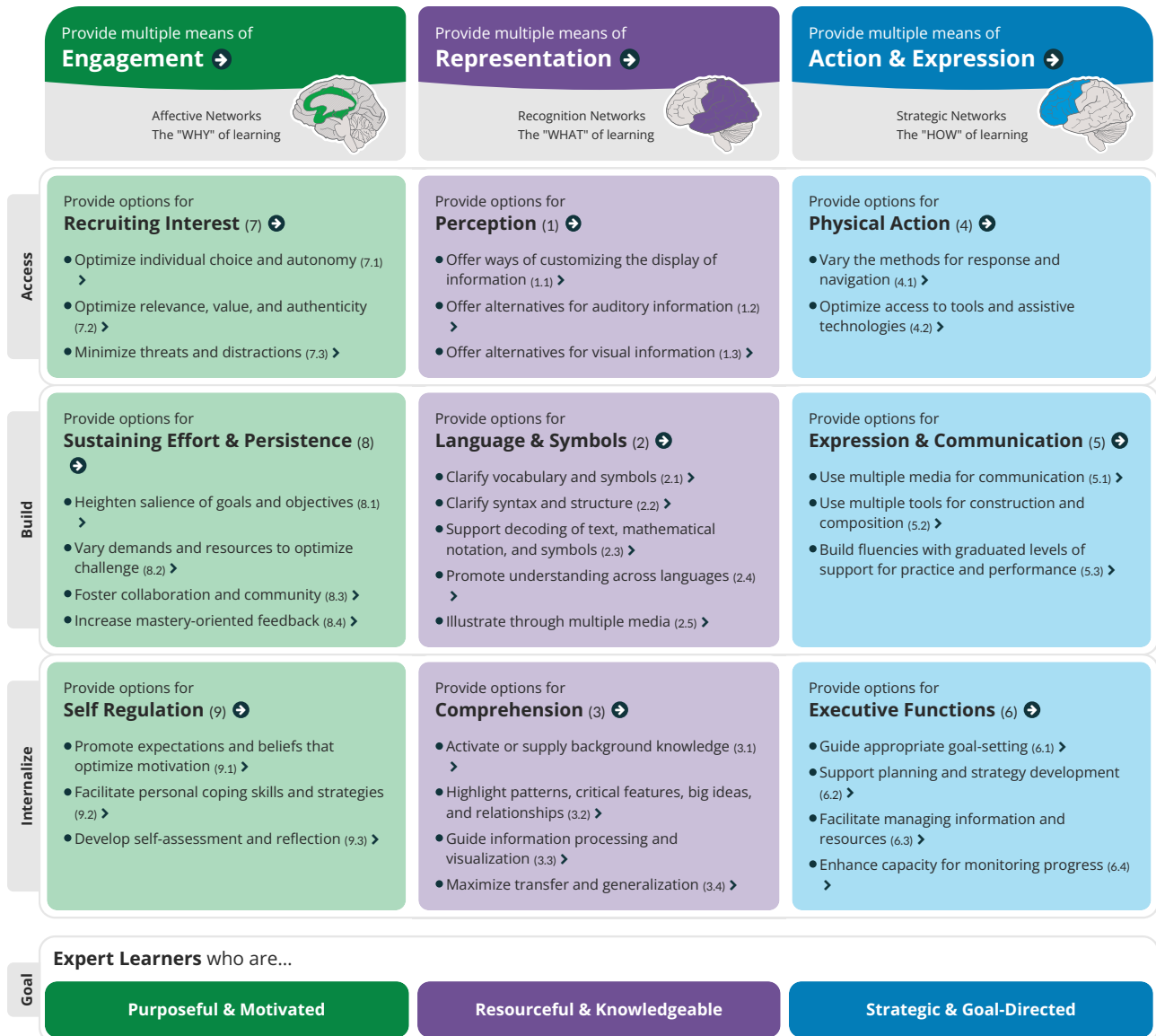
Multiple Means of Engagement	Multiple Means of Representation	Multiple Means of Action/Expression
<p>Stimulate motivation and sustained enthusiasm for learning by promoting various ways of engaging with material.</p> 	<p>Present information and content in a variety of ways to support understanding by students with different learning styles/abilities.</p> 	<p>Offer options for students to demonstrate their learning in various ways (e.g. allow choice of assessment type).</p>

Overgenomen van <https://udlguidelines.cast.org/>

DE UDL- RICHTLIJNEN

De UDL-richtlijnen zijn te vinden op udlguidelines.cast.org/
Hieronder volgt een overzicht van de kernboodschappen van de richtlijnen:

Universal Design for Learning Guidelines

Taken from udlguidelines.cast.org

GEBRUIK VAN UDL IN DE KLAS

Hieronder volgen voorbeelden van de toepassing van UDL in de klas.

Meerdere manieren van betrokkenheid bieden

Genomen van: www.understood.org/articles/en/understanding-universal-design-for-learning

Hoe kan ik alle kinderen in mijn klas erbij betrekken?	Voorbeelden:
<ul style="list-style-type: none"> Op welke manieren geef ik kinderen keuze en autonomie? Hoe maak ik leren relevant voor de behoeften en wensen van kinderen? Op welke manieren is mijn klas acceptabel en ondersteunend voor alle kinderen? 	<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek kinderen over hun interesses, sterke punten en behoeften. Verwerk de bevindingen in de lessen. Gebruik keuzemenu's om naar doelen toe te werken. Vermeld leerdoelen duidelijk en op een manier die relevant is voor kinderen.

Meerdere manieren van vertegenwoordiging bieden

Genomen van: www.understood.org/articles/en/understanding-universal-design-for-learning

Hoe kan ik informatie presenteren op een manier die alle leerlingen bereikt?	Voorbeelden:
<ul style="list-style-type: none"> Heb ik overwogen hoe gedrukte teksten, afbeeldingen en grafieken worden weergegeven? Welke mogelijkheden heb ik voor kinderen die ondersteuning nodig hebben bij het omgaan met teksten en/of bij auditief leren? 	<ul style="list-style-type: none"> Maak het gemakkelijk voor kinderen om lettergroottes en achtergrondkleuren aan te passen door middel van technologie. Mogelijkheden bieden om met teksten bezig te zijn, zoals tekst-naar-spraak, luisterboeken of lezen met partners.

Meerdere actie- en expressiemiddelen bieden

Genomen van: www.understood.org/articles/en/understanding-universal-design-for-learning

Hoe kan ik kinderen doelgerichte mogelijkheden bieden om te laten zien wat ze weten?	Voorbeelden:
<ul style="list-style-type: none"> Wanneer kan ik flexibiliteit bieden met timing en tempo? Heb ik methoden overwogen naast papier en potlood taken voor kinderen om te laten zien wat ze weten? Geef ik kinderen toegang tot ondersteunende technologie (AT)? 	<ul style="list-style-type: none"> Zorg voor kalenders en checklists om kinderen te helpen de subtaken voor het bereiken van een leerdoel bij te houden. Laat kinderen op verschillende manieren laten zien wat ze weten, bijvoorbeeld met een poster of een grafisch schema. Kinderen toegang bieden tot gangbare AT, zoals spraak-naar-tekst en tekst-naar-spraak.

Ontleend aan:

www.understood.org/articles/en/understanding-universal-design-for-learning

DE INCLUSIE VAN INHOUD EN TAAL INTEGREEREND LEREN (CLIL)

Content and Language Integrated Learning of inhoud en taal integrerend leren (CLIL) is een pedagogische benadering waarbij het onderwijzen en leren van zowel vakinhoud als taal gebeurt via een extra taal (Coyle, Hood, & Marsh, 2010, p. 1). Er is evenveel aandacht voor de inhoud als voor de taal. CLIL maakt het mogelijk vakken, of aspecten daarvan, te onderwijzen in een tweede taal die niet de hoofdtaal van de school is. CLIL wordt in Europa en internationaal erkend als een succesvolle aanpak van het onderwijzen en leren van talen. Onderzoek toont aan dat taalonderwijs effectiever is wanneer het wordt gecombineerd met inhoudelijk leren in andere vakken (The Irish National Council for Curriculum and Assessment, 2019). CLIL verbetert de taalvaardigheid van kinderen en stelt leerlingen in staat taal in de context tegen te komen en te gebruiken voor echte communicatie. De nadruk ligt op het leren van de inhoud van het onderwerp en niet op grammaticale nauwkeurigheid in de doeltaal. CLIL overlapt met Activity-Designed Learning of activiteit gebaseerd leren (ADL) en de onderliggende pedagogie van "learning/teaching by design" (Serman, 2015).

Hoe CLIL is opgenomen in SIDiT

CLIL kan flexibiliteit en mogelijkheden bieden voor een meer gerichte aanpak van het leren en onderwijzen van talen op school. De door SIDiT ontwikkelde lesscenario's hebben tot doel CLIL te vergemakkelijken door:

- Het gebruik van meer talen in de lesscenario's uitlokken, waardoor de kinderen er meer aan worden blootgesteld.
- Versterking van de ontwikkeling van cognitieve en creatieve vaardigheden van de leerling van een hogere orde;
- Het benutten en integreren van mogelijkheden voor het leren van taal en inhoud buiten de lesscenario's;
- Vergroting van het pedagogisch repertoire van alle leerkrachten die de SIDiT-methodologie en de lesscenario's overnemen;
- De voordelen van meertaligheid, waaronder metalinguïstisch bewustzijn, bevorderen.

Voordelen van CLIL via SIDiT

De SIDiT-methodologie en de lesscenario's hopen CLIL op de volgende manieren te verbeteren:

- Het gebruik van de lesscenario's via een CLIL-benadering zal de motivatie en kennis van zowel de taal als het onderwerp bevorderen;
- De lesscenario's zullen kinderen betrekken bij cognitieve vaardigheden zoals hogere orde en kritisch denken;
- De methodologie en de lesscenario's zijn gebaseerd op theorieën die cultureel bewustzijn en een CLIL-aanpak ondersteunen;
- Dit biedt leraren een kans om hun kennis op het gebied van intercultureel onderwijs te vergroten en de mogelijkheden van de CLIL-aanpak uit te breiden;
- Ook zullen leerkrachten meer mogelijkheden krijgen om samen te werken met leerkrachten van andere instellingen;
- Het zal kinderen meer mogelijkheden bieden om andere talen te spreken.

ONTWERPGEBA- SEERD LEREN

Design-based learning of ontwerpgebaseerd leren (DBL) is een projectmatige aanpak waarbij kinderen actief deelnemen aan lessen terwijl ze hun werk ontwerpen. Een belangrijk kenmerk van DBL via SIDiT is het betrekken van kinderen bij complexe onderzoeks- en ontwerpprocessen waarbij zij bepaalde thema's en onderwerpen moeten onderzoeken en kritisch evalueren. SIDiT wil het onderzoeksproces via DBL mogelijk maken door kinderen te vragen ontwerpprocessen uit te voeren die bestaan uit projectwerk en ePortfolio's in een verscheidenheid van verschillende technologische media zoals podcasts, video- en audio-opnames. Dergelijke taken zullen de probleemoplossende vaardigheden versterken en kinderen aanmoedigen om de flexibiliteit te omarmen die gepaard gaat met het ontwerpen van een project. Samenwerking en teamwerk zijn ook vitale elementen en deze zijn duidelijk aanwezig in alle lesscenario's waar kinderen de kans krijgen om met leeftijdsgenoten samen te werken.

De voordelen van DBL in de SIDiT-methodologie en de lesscenario's zijn onder meer:

- Zelfvertrouwen vergroten;
- Meer acceptatie van fouten;
- Ontwikkeling van de belangstelling van kinderen voor het onderwerp;
- Samenwerking met collega's bij projectwerk;
- Peer learning;
- Onderzoeksactiviteiten;
- Het verbeteren van de communicatie.

De lesscenario's bieden de kinderen kansen om uitdagende inhoud te verwerken om hun begrip van een nieuw onderwerp, zoals identiteit, geloof, cultureel bewustzijn en kinderrechten, te verdiepen en te verfijnen.

PROJECTWERK

Projectwerk heeft tot doel verder te reiken dan het klaslokaal om het onderwijs te verbeteren en kinderen meer mogelijkheden te bieden om in groepsverband aan een gemeenschappelijk doel te werken. SIDiT biedt kansen voor kinderen om deel te nemen aan samenwerkingsprojecten waarin zij leer- en denkvaardigheden ontwikkelen.

SIDiT ontwikkelt sleutelcompetenties van projectwerk door het volgende:

1. De lesscenario's hebben een reeks activiteiten die de kinderen zullen onderzoeken;
2. Kinderen ontwikkelen projecten rond de onderwerpen en werken zo samen in tweetallen, kleine groepjes of een hele klas. Dit biedt mogelijkheden voor samenwerkend leren;
3. Het werk zal voor de kinderen motiverend zijn en vaardigheden zoals teamwerk, communicatie, organisatie, probleemoplossing en zelfvertrouwen versterken;
4. Projecten kunnen worden ontwikkeld in verschillende media, zoals podcasts, Microsoft Word-documenten, collages, video's, audiobestanden enz;
5. Kinderen gaan in gesprek met leeftijdsgenoten in de klas en ook met leeftijdsgenoten op andere scholen in andere landen;
6. Het projectwerk zal een onderwerp van gesprek zijn voor medeleerlingen, de schoolgemeenschap en gezinnen.

ePORTFOLIOS

Na afloop van de lesscenario's worden de klassen aangemoedigd om te werken aan een project op basis van de lessen. Leerkrachten en kinderen zullen hun leerproces vastleggen via media zoals tekeningen, foto's, reflecterende dagboeken, video, podcasts, padlets, blogs enz. om een ePortfolio te creëren. De kinderen beslissen over de titel van hun project en welke elementen uit de lesscenario's ze willen gebruiken. Het project kan worden geüpload naar een online platform waardoor een ePortfolio ontstaat en kan virtueel worden gedeeld met scholen in andere landen.

De ePortfolio's bieden kinderen de gelegenheid om hun werk te verzamelen en hen in staat te stellen na te denken over specifieke onderwerpen in de lesscenario's. De ePortfolio leert kinderen informatie te verzamelen over wat ze hebben geleerd en die informatie te gebruiken om hun kritisch denkvermogen te vergroten en gesprekken over een specifiek onderwerp op gang te brengen.

Suggesties voor online platforms voor ePortfolio's

1. Zoom
2. Microsoft Teams
3. Schoolbord
4. Moodle
5. E-mail
6. Video
7. Foto's in een Dropbox
8. Google Drive
9. Audio opname
10. Seesaw
11. Google - Docs / Jam board
12. School blog
13. Schoolwebsite - gebruik een website
14. Flickr
15. Verhaal instappen
16. Boekenmaker

PIJLER 3

VOORBEREIDING OP EEN INCLUSIEVE PRAKTIJK

Inleiding

Inclusief onderwijs dat inspeelt op de verschillende achtergronden van kinderen in termen van cultuur, taal en overtuigingen, vereist zelfreflectie en voorbereiding. Een reflectie op de onderwijs- en leerpraktijken houdt in dat er wordt nagedacht over onderwijs- en leermaterialen en -middelen. Dit deel bevat een aantal voorbereidende taken die leerkrachten, kinderen en de bredere schoolgemeenschap zullen helpen zich voor te bereiden op authentiek en holistisch inclusief onderwijs.

Voorbereidingstaak 1: Afspreken van kernwaarden in de klas

Om een veilige klasomgeving te creëren waarin moeilijke onderwerpen rond identiteit, overtuigingen en waarden eerlijk en respectvol kunnen worden besproken, is het belangrijk een aantal leidende beginselen of basisregels vast te stellen. Of, in een meer inclusieve terminologie, het is belangrijk om een reeks kernwaarden af te spreken die iedereen in acht moet nemen tijdens de lessen en gedurende de hele schooldag (zie pijler 2 van dit handboek)

Voorbereidingstaak 2: Grondslagen voor reflectief leren

Elk kind moet een schriftje krijgen. De eerste bladzijde van dit schrift moet de kernwaarden bevatten die als klas zijn overeengekomen. De kinderen schrijven hun overwegingen in dit schrift na elke voorbereidende taak en elk lesscenario. De kinderen worden uitgenodigd om hun gedachten over inclusie en diversiteit toe te voegen zodra de uitvoering van het handboek is begonnen. De notitieboekjes zullen de kinderen helpen om hun eigen persoonlijke groei en ontwikkeling te volgen en zullen de leerkracht in staat stellen om hun gedachten en gevoelens met betrekking tot de in het handboek behandelde onderwerpen te volgen

Voorbereidingstaak 3: Denk-/voelbox

De klas moet samen een doos maken waarin de kinderen anoniem alle positieve en negatieve gevoelens kunnen uiten die zij tijdens de lesscenario's ervaren. De doos kan worden geïntroduceerd als onderdeel van een inleidende les over tolerantie, actief luisteren en empathie. De doos moet gesloten zijn met slechts een kleine opening voor de briefjes. De leerkracht moet het gebruik van de doos modelleren door er af en toe zijn eigen notities in te doen. Aan het einde van elke week controleert de leerkracht de notities en maakt hij een discussie voor de volgende week over gevoelens of onderwerpen uit de doos.

Vorbereidingstaak 4: **Familiemuur**

Als voorbereiding om kinderen op hun gemak te laten praten over hun identiteit, cultuur, geloof en achtergrond, kan het helpen de toon te zetten door een familiemuur in de klas te maken. De klas kan kiezen hoe deze familiemuur wordt gemaakt door foto's, tekeningen, afbeeldingen, woorden of andere media toe te voegen die zij willen gebruiken om hun familie voor te stellen. Deze taak moet zeer flexibel worden gehouden wat betreft de kinderen wordt gevraagd bij te dragen aan de muur.

Vorbereidingstaak 5: **divers en meertalig lesmateriaal** teaching materials

Terwijl de leeromgeving van de school, met inbegrip van de schoolbibliotheek, wordt voorbereid op SIDiT, is het belangrijk na te denken over hoe divers lesmateriaal kan worden gecreëerd naast de implementatie van het handboek. Als de schoolbibliotheek bijvoorbeeld geen diverse of tweetalige/meertalige boeken bevat, kan lesmateriaal worden gebruikt om dergelijke boeken te creëren. Evenzo kunnen activiteiten zoals de stamboom worden gedaan om cultureel divers en inclusief materiaal te creëren. Kinderen kunnen worden betrokken bij het maken van posters die meer divers en inclusief zijn, wat op zijn beurt aanzet tot nadenken over boodschappen van inclusie, exclusie, discriminatie, empowerment, kritisch denken en probleemoplossing vergemakkelijkt. Leerkrachten kunnen gevraagd worden om als voorbereidende taak alle visuele representatie en lesmateriaal in de school te beoordelen op hoe goed zij vinden dat iedereen in dat materiaal is vertegenwoordigd.

Aanwijzingen voor de voorbereiding van een cultureel diverse en inclusieve leeromgeving

De leeromgeving			
	Ja	Nee	Opmerkingen van de leraar
Een leerruimte die 'veilig' aanvoelt voor kinderen om persoonlijke verhalen te delen en gevoelige onderwerpen te bespreken			
Een ruimte waar kinderen zich thuis voelen			
<p>Visuele weergave in boeken, posters, beelden en berichten...</p> <ul style="list-style-type: none"> - Worden leden van een minderheidsgroep bevestigd in de positieve zin van hun identiteit? - Bestaat er een methode om de geschiktheid van beelden en boodschappen in schoolteksten en andere middelen te toetsen? <p>(Nationale Raad voor leerplan en beoordeling, Ierland, 2005, blz. 33)</p>			
<p>Diverse boeken vertegenwoordigen, met inbegrip van maar niet beperkt tot</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verschillende culturele achtergronden/rassen - Verschillende volksverhalen en tradities - Verschillende gezinstypen en -contexten - Verschillende religieuze achtergronden en overtuigingen - Leven in verschillende landen - Verschillende fysieke vaardigheden - Verschillende intellectuele capaciteiten - Genderstereotypen uitdagen - Verschillende talen 			
<p>Visuele weergave</p> <ul style="list-style-type: none"> - Indien in de klas of op school posters of afbeeldingen worden gebruikt, moeten deze de identiteit en de achtergrond van de kinderen in de klas/school weergeven. - Wanneer tekstboeken worden gebruikt, moeten deze divers zijn qua beeldmateriaal en visuele weergave. 			
<p>Taalhulpbronnen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tweetalige/meertalige boeken die de onderwijstaal en de eerste talen van de kinderen vertegenwoordigen (bv. Engels/Arabisch, Grieks/Arabisch) - Voorlezers in de eerste talen van kinderen - Overall waar drukwerk in de leeromgeving aanwezig is (etiketten, borden enz.), moeten deze in de eerste taal van het kind worden gesteld. 			

Hulpmiddelen voor wiskunde

	Ja	Nee	Opmerkingen van de leraar
Verscheidenheid aan concrete voorwerpen Voorbeelden zijn: <ul style="list-style-type: none"> - Kubussen - 2-D en 3-D vormen - Dienen blokken - Geld (verschillende valuta) - Klokken - Kalender met de feestdagen en vieringen van de kinderen in de klas 			
Tweetalige/meertalige vertalingen van wiskundige termen			
Cultureel responsieve wiskunde verhalen			

Onderwijzen en leren

	Ja	Nee	Opmerkingen van de leraar
Democratische waarden die ten grondslag liggen aan onderwijs en leren (zo moeten kinderen worden uitgenodigd om ideeën en suggesties voor onderwijs en leren te delen)			
Kindgericht leren - bij het onderwijzen en leren wordt rekening gehouden met de interesses, behoeften en aanleg van kinderen.			
Kinderen worden aangemoedigd feedback te geven over onderwijs- en leermethoden			
De leerkrachten houden bij de planning rekening met de culturele, taalkundige en religieuze achtergrond van de kinderen.			

Betrokkenheid bij de ouders

	Ja	Nee	Opmerkingen van de leraar
Het ethos van de school is inclusief en moedigt de inschrijving van kinderen met verschillende achtergronden aan.			
De schoolgemeenschap waardeert alle ouderbetrokkenheid			
Er is frequente en positieve communicatie met alle ouders			
Ouders worden uitgenodigd om bij te dragen aan onderwijs en leren			
De school communiceert het leren van de kinderen aan de ouders			
De school werkt actief aan het opbouwen van positieve relaties met gezinnen			
De school werkt actief aan het opbouwen van positieve relaties met gemeenschappen			

Het vormen van de lesscenario's

De in dit handboek besproken theorieën vormen de solide basis waarop de lesscenario's worden gevormd. Elk lesscenario heeft tot doel de kinderen in de klas te motiveren, te interesseren en plezier te bieden. Het volgende sjabloon kan worden gebruikt om lessen te ontwerpen.

SJABLOON VOOR LESSCENARIO'S

Titel	
<p>Doel: Dit is het algemene overzicht van de les.</p>	<p>Voorbeelden (voeg uw eigen voorbeelden toe of gebruik deze voorbeelden)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Deze les zal de kinderen leren in... • Een positieve leerhouding aanmoedigen en een waardering ontwikkelen voor... • Vertrouwen en competentie ontwikkelen in... • Om de interesse van de kinderen te creëren, bevorderen en onderhouden... • Een vermogen ontwikkelen om helder te denken door/over... • Versterk het cognitieve vermogen door... • Emotionele en fantasierijke groei bevorderen door...
<p>Doelstellingen: Meer specifieke schets van wat zal worden bereikt</p>	<p>Voorbeelden (voeg uw eigen voorbeelden toe of gebruik deze voorbeelden)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Definieer... • Identificeer... • Maak... • Voorspellen... • Relateer hun kennis van ... aan ... • Samenvattend... • Gebruik...
<p>Middelen: Alle materialen die u voor de les gaat gebruiken</p>	<p>Voorbeelden (voeg uw eigen voorbeelden toe of gebruik deze voorbeelden)</p> <p>Boeken, papier, pennen, potloden kleuren, ICT, media print...</p>
<p>Vakgebied(en): Met welke andere vakken houdt deze les verband?</p>	<p>Voorbeelden (voeg uw eigen voorbeelden toe of gebruik deze voorbeelden)</p> <p>Talen, aardrijkskunde, geschiedenis, sociale studies, wiskunde, godsdienstonderwijs...</p>
<p>Transversale vaardigheden: De transversale competenties van de leerlingen die door de les worden geactiveerd/ontwikkeld.</p>	<p>Voorbeelden (voeg uw eigen voorbeelden toe of gebruik deze voorbeelden)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Digitale en mediavaardigheden: informatie- en datageletterdheid, communicatie en samenwerking en het creëren van digitale inhoud... • Ondernemersvaardigheden: creativiteit, waardering van ideeën, zelfbewustzijn en zelfredzaamheid, motivatie en behoud, probleemoplossing, persoonlijke verantwoordelijkheid, sociale verantwoordelijkheid, nieuwsgierigheid, communicatie, samenwerking...

<p>Vereisten: Welke gerelateerde voorkennis hebben de kinderen om ervoor te zorgen dat ze zich met de les en de activiteiten kunnen bezighouden?</p>	<p>Voorbeelden (voeg uw eigen voorbeelden toe of gebruik deze voorbeelden)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leesvaardigheid • Schrijfvaardigheid • Taal / sleutelwoorden • Begrip van • Begrip van concepten • Bekendheid met onderwerpen • Probleemoplossend vermogen...
<p>Lesontwikkeling</p>	<p>Inleiding Gebruik dit gedeelte om te beschrijven hoe u het onderwerp van de les introduceert</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beschrijf hoe je de belangstelling van leerlingen voor het onderwerp kunt motiveren • Introductie van sleutelwoorden en opwarmactiviteit(en) • Nadenken over hoe de vaardigheden van de leerlingen en hun voorkennis zullen worden geactiveerd • Beschrijf de indeling van de klas (organisatie van de klas en ruimtelijke behoeften) • Beschrijf aan de leerlingen wat de les zal onderzoeken en wat de belangrijkste stappen zullen zijn
	<p>Ontwikkeling Gebruik dit deel om de belangrijkste activiteiten te beschrijven die de kinderen in deze les zullen ondernemen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dit is een opsomming van hoe de les vanaf de inleiding zal worden voortgezet. • Beschrijf de organisatie in de klas die in elke fase aan bod komt: individueel werk (IW), werk per twee (PW) en groepswork (GW). • Verdeel de les in de belangrijkste fasen <ul style="list-style-type: none"> ▶ Fase 1: het concept uitleggen ▶ Fase 2: uitnodigen tot discussie en probleemoplossing rond het onderwerp ▶ Fase 3: hoe leren de kinderen dit onderwerp? • Denk na over hoe de belangstelling van de kinderen zal worden behouden
	<p>Afronding Gebruik dit deel om te beschrijven hoe u de leerpunten van de les samenvat en de les afsluit.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Denk na over de belangrijkste leerpunten • Beschrijf activiteit(en) rond dit onderwerp om de beginselen die u hebt besproken met elkaar te verbinden • Zelfstandig klassenwerk toewijzen Laat kinderen hun voorkeurswerkwijze (groepswork of zelfstandig werk) en/of het onderwerp kiezen. <p>Voorbeelden: maak een schrijfbeoordeling of presentatie, ontwikkel een krantenartikel, ontwerp een boek, maak een gedicht/lied/rijm, genereer een spel enz.</p>

Lesontwikkeling	<p>Follow-up</p> <p>Hier voeg je alle informatie samen om het e-portfolio te maken. Het e-Portfolio is een map met werk uit de lesscenario's - foto's, blogs, podcasts, videoclips enz. - die worden bewaard in één map en gedeeld op een gemeenschappelijk platform.</p> <p>U kunt ook aanvullende vervolgvacatures of ideeën over het optimale gebruik van de lesresultaten introduceren die het leren duurzamer maken.</p>
	<p>Herziening, reflectie of uitbreiding van het onderwerp naar andere gebieden</p> <p>Gebruik dit gedeelte om na te denken over de les en de belangrijkste punten te identificeren</p> <p>Nadenken over hoe deze les kan worden geïntegreerd in andere vakken</p>
Opmerkingen	<p>Dit is een extra ruimte om eventuele opmerkingen op te schrijven (voor en/of na de uitvoering van de les in de klas), met inbegrip van wijzigingen, mogelijke uitdagingen, of wat dan ook dat relevant is voor de les.</p>

Referentielijst

- Amanti, C., Moll, L.C., & González, N. (2005). *Fondsen van kennis*. Taylor en Francis
- Barrett, M., Byram, M., Lázár, I., Mompoin-Gaillard, P. & Philippou, S. (2013). *Het ontwikkelen van interculturele competentie door onderwijs*. Raad van Europa.
- Conteh, J. (2018). Het openen van potentieel voor EAL-leerders. In B. Skinner & B. O'Toole (Eds.). *Minderheidstaalleerlingen en het curriculum: Closing the achievement gap*. University of Ulster, Coleraine en Marino Institute of Education, E-book.
- Coyle, D., Hood, P., & Marsh, D. (2010). *CLIL: Content and language integrated learning*. Cambridge University Press.
- Cummins, J. (2000). *Taal, macht en pedagogie: Tweetalige kinderen in het kruisvuur*. Meertalige zaken.
- Cummins, J. (2001). *Onderhandelen over identiteiten: onderwijs voor empowerment in een diverse samenleving*. 2nd ed. California Association for Bilingual Education.
- Cummins, J. (2014). *Taal en identiteit in meertalige scholen: Constructie van evidence-based instructiebeleid*. In D. Little, C. Leung, & P. Van Avermaet. (Eds.). *Omgaan met diversiteit in het onderwijs: Talen, beleid, pedagogie* (pp. 3-26). Multilingual Matters.
- DCYA (2016). *Handvest voor diversiteit, gelijkheid en inclusie en richtlijnen voor opvang en onderwijs voor jonge kinderen*. Stationair Bureau.
- Deakin Crick, R. (2005). 'Citizenship education and the provision of schooling: a systematic review of evidence', in *International Journal of Citizenship and Teacher Education*, 1(2), 56-75.
- Derman-Sparks, L. & de A.B.C. Task Force (1989). *Anti-Bias Curriculum: Tools for Empowering Young Children*. National Association for the Education of Young Children (NAEYC).
- Gay, G. (2010). *Cultureel verantwoordelijk onderwijs: theorie, onderzoek en praktijk*. Teachers' College Press.
- Greer, B., Mukhopadhyay, S., Powerll, A.B. & Nelson-Barber, S. (2009). *Cultureel responsief wiskundeonderwijs*. Routledge.
- Jackson, R. (2014). *Wegwijzers: beleid en praktijk voor onderwijs over religies en niet-religieuze wereldbeelden in intercultureel onderwijs*. Raad van Europa.
- Kiely, J., O'Toole, L., Haals Brosnan, M., O'Brien, E.Z., O'Keefe, C., en Dunne, C. (2019). *Ouderbetrokkenheid bij het basisonderwijs van kinderen*. National Parents Council en Marino Institute of Education, Ierland.
- Kirwan, D. (2014). *Van Engelse taalondersteuning naar meertalig bewustzijn*. In D. Little, C. Leung, & P. Van Avermaet. (Eds.). *Omgaan met diversiteit in het onderwijs: Talen, beleid, pedagogiek* (pp. 189-203). Multilingual Matters.
- Kirwan, D. (2018). *Het creëren van een meertalige hele schoolomgeving om het leren van leerlingen te ondersteunen*. In B. Skinner & B. O'Toole (Eds.). *Minderheidstaalleerlingen en het curriculum: Closing the achievement gap*. University of Ulster, Coleraine en Marino Institute of Education, E-book.
- Malone, T., O'Toole, B. & Mullally, A. (2020). *Het 'Familieproject': Onderzoek naar peer learning met meerdere geloven in twee Ierse basisscholen*. *British Journal of Religious Education*, 43(4). 376 - 388.
- McCowan, T. (2013). *Onderwijs als mensenrecht: Principes voor een universeel recht op leren*. Bloomsbury Academic.
- O'Toole, B. (2020). 'Unlearning' in global justice education. In B. O'Toole, E. Joseph & D. Nyaluke (Eds.). *Challenging perceptions of Africa in schools: Critical approaches to global justice education*. Routledge.
- O'Toole, B., Joseph, E. & Nyaluke, D. (2020). (Eds.). *Challenging perceptions of Africa in schools: Critical approaches to global justice education*. Routledge.
- Sierens, S. & Van Avermaet, P. (2014). *Taaldiversiteit in het onderwijs: Evolueren van meertalig onderwijs naar functioneel meertalig leren*. In D. Klein, C. Leung, & P. Van Avermaet. (Eds.). *Diversiteit in het onderwijs beheren: Talen, beleid, pedagogiek* (pp. 204-222). Multilingual Matters.
- Sobel, D. M., & Taylor, S. V. (2011). *Cultureel verantwoorde pedagogie: Teaching Like Our Students' Lives Matter*. Brill.
- Tan, K. H. (2004). *Does children self-assessment empower or discipline children?*. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 29 (6), 651-662, DOI: 10.1080/0260293042000227209.
- Verenigde Naties (1989). *Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van het kind*. VN Genève.
- Van Avermaet, P. (2018). *Werken aan een meertalig sociaal interactieermodel*. In B. Skinner & B. O'Toole (Eds.). *Minderheidstaalleerlingen en het curriculum: Closing the achievement gap*. University of Ulster, Coleraine en Marino Institute of Education, E-book.

III.

BRONNEN:
LESSCENARIO'S

les
scenario's

les scenario's

1. ONDERDEEL A: IDENTITEIT EN SAMENHORIGHEID

a) LES 1: Het "IK BOX"- project	37
b) LES 2: Individuele en groepsidentiteit	40
c) LES 3: Ik en de wijdere wereld	43
d) LES 4: Wat is gender?.....	46
e) LES 5: Groepsdruk	49
f) LES 6: Een lied voor mijn speciale persoon	53

2. ONDERDEEL B: GODSDIENST EN OVERTUIGINGEN

a) LES 7: Belangrijke plaatsen	56
b) LES 8: Dialoog over het geloof.....	59
c) LES 9: Een natuurmandala maken	62

3. ONDERDEEL C: SOCIALE RECHTVAARDIGHEID

a) LES 10: Leren over kinderrechten	66
b) LES 11: Een pestvrije school	69
c) LES 12: Voedselverdeling	73
d) LES 13: Geëngageerde kunst.....	76

4. ONDERDEEL D: CULTUREEL VERANTWOORDE WISKUNDE

a) LES 14: Positieve en negatieve getallen onderwijzen met behulp van de persoonlijke wiskundegeschiedenis van de leerling	80
b) LES 15: Venndiagrammen gebruiken om cultureel bewustzijn en begrip te bevorderen.....	83
c) LES 16: Voedselverspilling.....	86

ONDERDEEL *a*

IDENTITEIT EN SAMENHORIGHEID

LES 1

Het 'IK-Box'- project

Identiteit en toebehoren

Doel	Ontwikkeling van het bewustzijn van culturele verschillen en overeenkomsten en culturele identiteitsvorming ter bevordering van interculturele competentie en respect.
Doelstellingen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Culturele identiteitsconstructies onderzoeken 2. Aspecten van hun eigen cultuur identificeren 3. Culturele identiteit vertegenwoordigen 4. Woordenschat ontwikkelen om na te denken over culturele verschillen met betrekking tot respect
Middelen	<ul style="list-style-type: none"> • Toegang tot een laptop/tablet/lpad of ander toestel • Karton • Kunstmaterialen (zoals verf en stiften) • Eigen artefacten van kinderen van thuis
Vakgebied(en)	maatschappijleer
Digitale en mediavaardigheden	Het gebruik van digitale communicatie en samenwerking vereist dat leerlingen verschillende software gebruiken om hun ideeën op verantwoorde wijze weer te geven voor communicatie, samenwerking en burgerparticipatie.
Ondernemersvaardigheden	De les bevordert het zelfbewustzijn en zelfredzaamheid, het waarderen van ideeën, leren door ervaring, communiceren, omgaan met meerduidigheid en onzekerheid, initiatief nemen.
Vereisten	<p><u>Vakkennis:</u> De leerlingen moeten vertrouwd zijn met artefacten en de symbolische representatiewaarde van voorwerpen.</p> <p><u>Cognitieve vaardigheden:</u> De leerlingen moeten kennis hebben van hun eigen cultuur en kenmerken van die cultuur kunnen uitdrukken.</p> <p><u>Taalvaardigheden:</u> Studenten moeten mondelinge en schriftelijke basisinstructies kunnen begrijpen en korte mondelinge of schriftelijke zinnen en vragen kunnen formuleren.</p>

<p>Inleiding</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het begrip cultuur en culturele identiteit introduceren en samen met de leerlingen onderzoeken hoe culturen kunnen worden weergegeven. • Laat de leerlingen individueel nadenken over wat hun cultuur vertegenwoordigt. Om dit proces te vergemakkelijken kunt u de leerlingen laptops/iPads/tablets ter beschikking stellen die hen kunnen helpen bij hun onderzoek. • De leerlingen moeten hiervan een lijst maken, digitaal of op papier. Op dit punt zou het goed zijn om de kinderen weer bijeen te roepen, de lijsten te bespreken en te vergelijken. • Laat de leerlingen een middelgrote kartonnen doos maken of geef ze dozen. • Leg uit dat ze de dozen zullen gebruiken en versieren, zodat de dozen hun culturele identiteit vertegenwoordigen. Laat de leerlingen zelf beslissen hoe hun dozen worden versierd. Daarvoor moeten ze iets gebruiken dat bij veel mensen bekend is over de cultuur/het gebied waar ze vandaan komen, bv. de nationale vlag, het paspoort, bekend voedsel enz. • Laat de leerlingen thuis culturele artefacten/voorwerpen zoeken, d.w.z. iets dat voorstelt: <ul style="list-style-type: none"> ▶ de moedertaal of -talen van de leerling ▶ de nationaliteit of etnische groep van de student ▶ de godsdienst of overtuigingen van de leerling ▶ de familie van de student ▶ de dominante jeugdherinneringen van de leerling • Geef de leerlingen een week de tijd om dit te doen, d.w.z. de les kan op maandag beginnen en de leerlingen brengen de voorwerpen op vrijdag mee OF de les kan op vrijdag beginnen en de kinderen brengen de voorwerpen op maandag of dinsdag mee. • Vraag elke leerling een foto te maken van elk voorwerp voor de volgende stappen van de les.
<p>Midden</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De leerlingen stoppen hun voorwerpen in de culturele dozen "IK BOX" die ze in het eerste deel van de les hebben ingericht. • Verdeel de leerlingen in groepjes van drie. Elke leerling presenteert aan de rest van de groep de in de 'IK BOX' samengebrachte culturele artefacten. • Blijf zo ver mogelijk uit de gesprekken en luister alleen op afstand mee. Zorg ervoor dat u de leerlingen herinnert aan veilige en respectvolle gesprekken. Eventuele gevoelens van nervositeit of angst bij het delen van hun doos met medeleerlingen moeten worden bevestigd: "Het is oké om je nerveus te voelen, je medeleerlingen zullen respectvol zijn en geïnteresseerd zijn in jouw doos." • Breng de klas samen en vraag de leerlingen van alle groepen om te delen wat ze geleerd hebben over elkaars culturele identiteit. Vraag hen ook te beschrijven hoe het voelde om hun doos te delen met leeftijdsgenoten. • Vat de belangrijkste bevindingen samen, waarbij de nadruk wordt gelegd op het bevestigen van de gevoelens en de overwegingen van de kinderen over het delen van hun doos en op de noodzaak van nieuwsgierigheid en respect.

<p>Slot</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vraag de leerlingen de foto's van de voorwerpen in hun doos te gebruiken om een digitale versie van de 'IK BOX' te maken die ze aan de klas kunnen presenteren. De leerlingen kunnen een Power-Point-presentatie, Padlet-pagina of iets dergelijks gebruiken. Bij elke foto kunnen de leerlingen uitleggen wat ze hebben opgenomen en waarom en ook hoe het voelde om dit aspect van hun doos met hun medeleerlingen te delen. • Dit kan dan ook worden gepresenteerd als de klas besluit samen te werken met een andere klas om hun digitale "IK BOXES" te delen. • De digitale 'IK BOXES' samenbrengen in een centrale map om te uploaden naar het E-Portfolio. Het E-Portfolio is een map met werk uit de lesscenario's - foto's, blogs, podcasts, videoclips enz. - dat in één map wordt bewaard en gedeeld op een gemeenschappelijk platform.
<p>Vervolg</p>	<p>De "IK BOX" kan het hele jaar door worden gebruikt en er kunnen meer voorwerpen worden toegevoegd die andere aspecten van identiteit of cultuur vertegenwoordigen. De doos kan ook worden gebruikt voor sommige van de andere lesscenario's (cultureel responsieve wiskunde, kinderrechten, religie, ritueel). Bij de bespreking van verschillende rechten kunnen de leerlingen bijvoorbeeld items toevoegen die staan voor rechten waarvan zij vinden dat ze in hun eigen leven worden vervuld en rechten waarvan zij vinden dat ze niet worden vervuld.</p>
<p>Herziening, reflectie of uitbreiding van het onderwerp naar andere gebieden</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Om tijdens de ontwikkeling van de les tot veilige en gerespecteerde gesprekken te komen, kunt u verwijzen naar voorbereidingstaken 1 en 2 uit het handboek en met de leerlingen de overeengekomen kernwaarden en gedragscode van de klas opnieuw bekijken.
<p>Commentaar</p>	

Opmerkingen

LES 2

Individuele en groepsidentiteit

Identiteit en verbondenheid

Doel	Een besef van individuele identiteit ontwikkelen.
Doelstellingen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Onderzoeken wat een gevoel van identiteit en erbij horen betekent. 2. Om een aspect van huneigen identiteit te identificeren. 3. Om overeenkomsten en verschillen in identiteit te onderzoeken.
Middelen	<ul style="list-style-type: none"> • toegang tot een laptop/tablet/ipad of apparaat • papier • potloden/kleuren (zorg ervoor dat alle huidskleuren vertegenwoordigd zijn) • plakband
Boeksuggestie	'The Skin You Live In' By Michael Taylor (2005).
Vakgebied(en)	talen, sociale en persoonlijke ontwikkeling, media
Digitale en mediavaardigheden	Het gebruik van online en offline softwareprogramma's en toepassingen vergemakkelijkt informatie- en datageletterdheid, communicatie en samenwerking, het creëren van digitale inhoud, veiligheid en probleemoplossing.
Ondernemersvaardigheden	De les bevordert probleemoplossing, persoonlijke verantwoordelijkheid, sociale verantwoordelijkheid, nieuwsgierigheid, communicatie en samenwerking.
Vereisten	<p><u>Vakkennis:</u> De leerlingen moeten vertrouwd zijn met aspecten van hun eigen identiteit - haarkleur, oogkleur, huidskleur, eigen interesses, hobby's, voorkeur en afkeer. Ze moeten ook vertrouwd zijn met het gebruik van media en technologie.</p> <p><u>Cognitieve vaardigheden:</u> De leerlingen moeten hun eigen kenmerken kunnen identificeren. Ze moeten ook hun mening kunnen geven en suggesties doen.</p> <p><u>Taalvaardigheden:</u> De leerlingen moeten vertrouwd zijn met de basiswoordenschat om zichzelf en hun eigen kenmerken te beschrijven. Zij moeten ook mondelinge en schriftelijke basisinstructies kunnen begrijpen, eenvoudige zinnen en vragen kunnen lezen en begrijpen en korte mondelinge zinnen en vragen kunnen formuleren.</p>

<p>Inleiding</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vraag de leerlingen in een kring te gaan zitten. Vertel hen dat ze een spel gaan spelen met de persoon naast hen. Vraag de leerlingen in tweetallen te werken. Eén leerling sluit zijn ogen en moet de fysieke kenmerken van de leerling naast hem beschrijven. Dit kan zijn: kleur van de ogen, kleur van de huid, kleur van het haar, hebben ze een pony, hebben ze een scheiding in hun haar, hebben ze sproeten, dragen ze een gehoorapparaat, dragen ze een bril... • Dan openen ze hun ogen en kijken of ze gelijk hebben.
<p>Midden</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Help de leerlingen bij het maken van een tabel om informatie over zichzelf in te vullen. Gebruik de volgende rubrieken (of voeg er meer toe) <ul style="list-style-type: none"> ▶ naam ▶ kleur ogen ▶ huidskleur ▶ haarkleur ▶ hobby's ▶ houdt van/afkeer van ▶ belangen ▶ talen die ze spreken • Leg de leerlingen uit dat dit allemaal aspecten van identiteit zijn. • Voor de ontwikkeling van de tabel kunt u kiezen tussen offline en online digitale hulpmiddelen zoals tekstverwerkers (bv. Microsoft Word) of canvassen (bv. padlet). U kunt ook traditionele methoden gebruiken zoals paperboards/ flipcharts. • Laat de leerlingen de gegevens invoeren op de methode van hun voorkeur. Vraag de leerlingen de gemaakte documenten op te slaan en af te drukken en een foto te maken van deze gegevens met behulp van camera's, telefoons of iPads voor gebruik in het E-portfolio. Vergeet niet concrete aanwijzingen te geven zoals: Sla het gemaakte bestand op het bureaublad op in een map, geef de map een naam etc. • Plak de stukken (bedrukt) papier op zichzelf. • Vraag de leerlingen dan om de zaal rond te lopen en te kijken of iemand dezelfde informatie heeft als zij. Herinner hen eraan dat het niet allemaal precies hetzelfde hoeft te zijn, maar dat ze op zoek zijn naar overeenkomsten. • Vraag de leerlingen groepen te vormen met de mensen waarmee ze dingen gemeen hebben (gebruik deze of bedenk er zelf een): <ul style="list-style-type: none"> ▶ dezelfde oog- en haarkleur ▶ dezelfde huidskleur ▶ 2 van dezelfde hobby's ▶ dezelfde haarkleur en lengte ▶ kunnen dezelfde talen spreken ▶ zoals 2 soorten van hetzelfde voedsel ▶ dezelfde oogkleur en dezelfde hobby ▶ dezelfde haarkleur en dezelfde hobby • Nodig de nieuwe groepen uit om naar de tafels te gaan en vraag de leerlingen om in tweetallen te bespreken welke dingen vergelijkbaar en welke dingen verschillend zijn.

<p>Midden</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Laat hen zorgvuldig zoeken naar de aspecten op de kaarten van hun klasgenoten die verschillend zijn, maar die hen zouden kunnen interesseren om een gesprek te beginnen. Nodig hen uit veel vragen aan elkaar te stellen en zich open te stellen door met elkaar over hun interesses te praten. • Herinner hen eraan dat dit de aspecten van hun identiteit zijn die vergelijkbaar en verschillend zijn van anderen • Als alle groepen klaar zijn, ga dan terug naar de hele klas en gebruik de volgende vragen als hulpmiddel bij de discussie: <ul style="list-style-type: none"> ▶ Was het moeilijk om anderen te vinden met vergelijkbare identiteiten? ▶ Op welke aspecten van je identiteit heb je je gericht? ▶ Over welke aspecten van de identiteit van je klasgenoten ben je te weten gekomen, waarvan je je niet bewust was? ▶ Met welke aspecten van identiteit worden mensen geboren en welke kiezen we zelf?
<p>Slot</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vraag de leerlingen zichzelf voor te stellen en hun identiteitsaspecten te presenteren in een vorm naar keuze. Moedig de leerlingen aan om creatief te zijn en laat hen kiezen uit verschillende online of offline omgevingen. Enkele ideeën zijn: hun eigen avatars creëren, een online stuk schrijven, een schets/tekening van zichzelf maken. Zorg voor middelen waarmee de leerlingen kunnen werken, zoals doeken, hulpmiddelen, apps om avatars te maken, enz. Leg uit dat leerlingen elk gewenst aspect van hun identiteit kunnen belichten, ook hun hobby's. Moedig uw leerlingen aan om voor zichzelf te spreken en aspecten van zichzelf uit te leggen die hen maken tot wie ze zijn.
<p>Vervolg</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De gemaakte bestanden en andere informatie van de les uploaden naar de E-Portfolio. Het E-Portfolio is een map met werk uit de lesscenario's - foto's, blogs, podcasts, videoclips enz. - dat in één map wordt bewaard en gedeeld op een gemeenschappelijk platform.
<p>Herziening, reflectie of uitbreiding van het onderwerp naar andere gebieden</p>	<ul style="list-style-type: none"> • In de volgende les wordt ingegaan op identiteit en saamhorigheid in de wereld. • Zie ook het deel over Persoonlijkheidspoppen uit het handboek voor verdere leer mogelijkheden.
<p>Opmerkingen</p>	

LES 3

Ik en de wijdere wereld

Identiteit en verbondenheid

Doel	Ontwikkelen van een bewustzijn van onze individuele identiteit en onze identiteit in de wereld.
Doelstellingen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Een gevoel van identiteit en verbondenheid creëren. 2. Aspecten van hun eigen cultuur identificeren. 3. Aspecten van de cultuur en kenmerken van een ander land vaststellen.
Middelen	<ul style="list-style-type: none"> • toegang tot een laptop/tablet/ Ipad of apparaat- plakband- wol/touw plakband • papier • Potloden/kleuren • Peters Projectie Wereldkaart • een verscheidenheid aan boeken over verschillende landen (zorg ervoor dat deze vooraf worden doorgenomen)
Vakgebied(en):	talen, aardrijkskunde
Digitale en mediavaardigheden	Het gebruik van online en offline softwareprogramma's en toepassingen vergemakkelijkt informatie- en datageletterdheid, communicatie en samenwerking, het creëren van digitale inhoud, veiligheid en probleemoplossing.
Ondernemersvaardigheden	De les bevordert probleemoplossing, persoonlijke verantwoordelijkheid, sociale verantwoordelijkheid, nieuwsgierigheid, communicatie en samenwerking.
Vereisten	<p><u>Vakkennis:</u> De leerlingen moeten vertrouwd zijn met verschillende landen, met een soort kaartwerk bezig zijn geweest en kennis hebben van verschillende talen. Ze hebben basiskennis van verschillende voedingsmiddelen en kleding. Indien mogelijk moet vooraf een les worden gegeven over Mercator versus Peter's Projectie, zodat de leerlingen kunnen leren hoe wereldkaarten de manier waarop wij de wereld zien beïnvloeden.</p> <p><u>Cognitieve vaardigheden:</u> De leerlingen moeten onderscheid kunnen maken tussen kennis van hun eigen cultuur en van andere culturen. Ze moeten ook hun mening kunnen geven, suggesties doen, argumenteren en hun keuzes rechtvaardigen (in hun moedertaal). Er moet op worden gelet dat landen buiten Europa niet door een tekortbril worden bekeken en dat de bronnen die voor onafhankelijk onderzoek worden gebruikt, vooraf zijn doorgelicht zodat ze geen stereotiepe standpunten bevorderen.</p> <p><u>Taalvaardigheden:</u> De leerlingen moeten vertrouwd zijn met de basiswoordenschat voor het beschrijven van voedsel en kleding. Zij moeten ook mondelinge en schriftelijke basisinstructies kunnen begrijpen, eenvoudige zinnen en vragen kunnen lezen en begrijpen en korte mondelinge of schriftelijke zinnen en vragen kunnen formuleren.</p>

<p>Inleiding</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vraag de leerlingen om verschillende landen te bekijken in verschillende online en offline media - reisgidsen, reiskaternen in kranten, internet, tijdschriften, reisbrochures enz. • Vraag hen een land aan te wijzen en één positief ding over dat land te zeggen. • Laat de leerlingen een wereldkaart zien (Peter's Projection). • Leg uit dat we allemaal in verschillende landen wonen en veel overeenkomsten en veel verschillen hebben.
<p>Midden</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Verdeel de klas in groepen van 5 of 7 (afhankelijk van de grootte van de klas), geef elke groep de naam van een land en een boek over dat land of gebruik een iPad/tablet/laptop en internettoegang. • Vraag elke groep zeven dingen over het land op te schrijven (zie lesverloop). • Vraag een leerling van elke groep om op de wereldkaart het land aan te wijzen waar hij woont en het land dat de groep onderzoekt. Verbind de twee plaatsen met een stuk wol en duimspijkers. Nu is het de taak om uit te zoeken of er verbanden zijn tussen de landen. • Herinner de leerlingen eraan dat ze samenwerken, maar dat elk kind een rol heeft binnen de groep: <ul style="list-style-type: none"> ▶ Tijdwaarnemer: één persoon herinnert de groep aan de tijd die ze hebben voor de taak en wanneer de tijd om is. ▶ Onderzoeker: één persoon leest de informatie uit de beschikbare bronnen over het land voor aan de schrijver om op te nemen. ▶ Recorder: één leerling zal de informatie opschrijven. ▶ Middelenbeheerders: twee leerlingen zijn verantwoordelijk voor het verzamelen van de gebruikte materialen, het opruimen en opbergen ervan na de taak. ▶ Verslaggevers: twee leerlingen doen aan het eind verslag van de informatie door middel van een foto, schriftelijke of mondelinge presentatie. • Help de leerlingen een tabel te maken om de informatie in te vullen over het land waar ze wonen en het land dat ze onderzoeken. Gebruik de volgende rubrieken (of voeg er meer toe) <ul style="list-style-type: none"> ▶ talen van het land ▶ bevolking ▶ beroemde mensen ▶ films gemaakt met dit land ▶ valuta ▶ belangrijke exporten ▶ Nationale vlag ▶ sport ▶ voedsel ▶ muziek ▶ kleding ▶ rivieren / bergen ▶ religies ▶ weer ▶ een groet in de taal of talen van het land • Voor het maken van de tabel kunt u kiezen tussen online of offline digitale hulpmiddelen (tekstverwerkers zoals Microsoft Word of canvassen zoals Padlet). U kunt ook traditionele methoden gebruiken zoals paperboards/ flipcharts.

<p>Midden</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Laat de leerlingen de gegevens invoeren op de methode van hun voorkeur. Vraag de leerlingen de gemaakte documenten op te slaan en af te drukken en een foto te maken van deze gegevens met behulp van camera's, telefoons of iPads voor gebruik in het E-portfolio. Vergeet niet concrete aanwijzingen te geven zoals: Sla het gemaakte bestand op het bureaublad op in een map en geef de map een naam etc. • Vraag de verslaggevers na afloop van de taak om verslag uit te brengen over de landen en hun overeenkomsten en verschillen. Vraag de verslaggevers om bij de presentatie gebruik te maken van de instrumenten en middelen die de groepen hebben ontwikkeld. • Laat elke groep nu onderzoeken of er overeenkomsten of verschillen zijn tussen de gepresenteerde landen. Gebruik de volgende vragen als hulpmiddel bij de discussie: <ul style="list-style-type: none"> ▸ Op welke aspecten van je land heb je je gericht? ▸ Was het moeilijk om een ander land te vinden met een vergelijkbare taal / voedsel / rivier / kleding / muziek? ▸ Welke aspecten van de landen zijn zeer verschillend?
<p>Slot</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vraag de leerlingen feedback over een land naar keuze; dat kan hun eigen land zijn of een ander land dat ze willen. Gebruik het (de) artikel(en) voor de schoolkrant of voor andere media. Leerlingen kunnen foto's of andere media (bv. video's) toevoegen om een digitaal artikel of een presentatie te maken en het aantrekkelijker te maken. • Ze moeten vrij kunnen kiezen tussen verschillende online of offline digitale leeromgevingen en sociale platforms, zoals blogs. <p>Laat hen ook nagaan of hun woonplaats een stedenband heeft met een andere stad en neem deze informatie ook op in de presentatie. Als alternatief kunnen de leerlingen een poster van dit land ontwerpen met alle belangrijke kenmerken die ze hebben geïdentificeerd.</p>
<p>Vervolg</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Alle informatie samenbrengen in een centrale map om te uploaden naar het E-Portfolio. Het E-Portfolio is een map met werk uit de lesscenario's, lesfoto's, blogs, podcasts, videoclipen enz. - die worden bewaard in één map en gedeeld op een gemeenschappelijk platform.
<p>Opmerkingen</p>	

LES 4

Wat is gender?

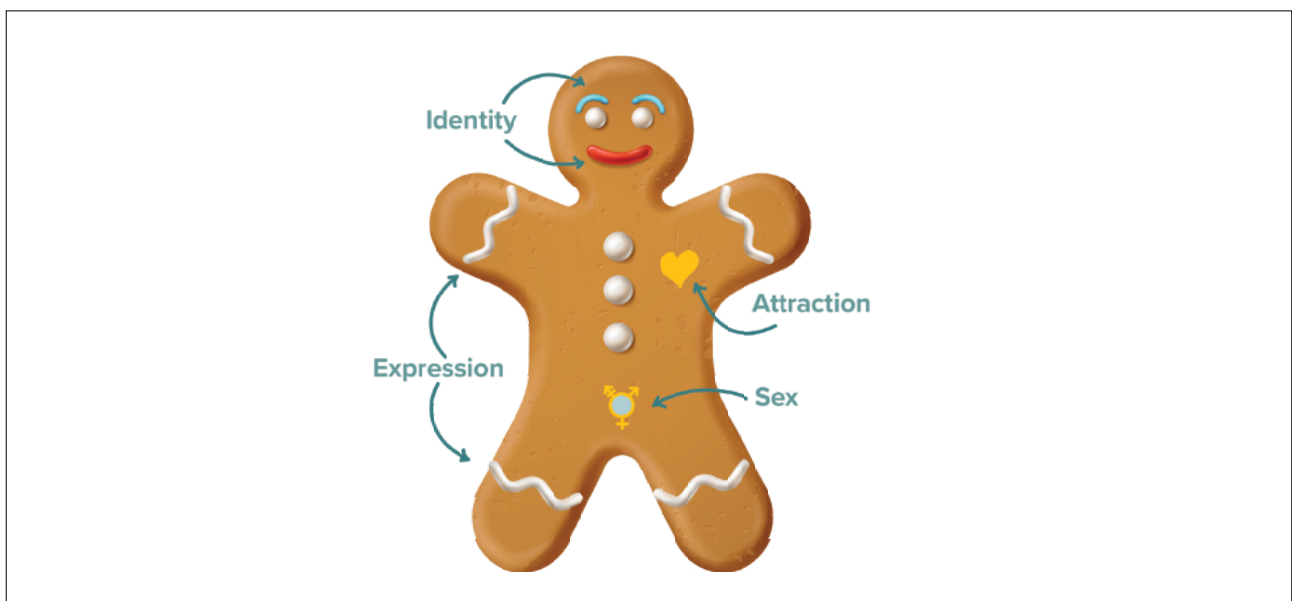
Identiteit en verbondenheid

Doel	De leerlingen onderzoeken genderstereotypen en de schadelijke gevolgen daarvan (discriminatie, vooroordelen) en ontwikkelen een bewustzijn van genderidentiteit.
Doelstellingen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Onderzoeken wat genderstereotypering inhoudt, inclusief de oorzaken en gevolgen ervan 2. nadenken over hun eigen geslacht in relatie tot stereotypen en aspecten van hun eigen identiteit vaststellen 3. De belangstelling voor een veilige en tolerante school creëren, bevorderen en in stand houden
Middelen	<ul style="list-style-type: none"> • Toegang tot een laptop/tablet/ipad of apparaat voor de activiteiten - deze kunnen worden aangemaakt op Kahoot, Mentimeter of andere alternatieven • Foto's van kinderen uit verschillende culturen en nationaliteiten - u kunt een projector of smartboard gebruiken of geprinte exemplaren. • Afbeelding van de Genderbread Cookie (kies de versie die het meest geschikt is voor de leeftijdsgroep van de leerlingen)
Filmsuggestie	"Billy Elliot" (2000) of vergelijkbaar
Videosuggestie	Ketnet Generatie K, Dr. Bea
Vakgebied(en)	Maatschappijleer Sociale en persoonlijke ontwikkeling Talen
Digitale en mediavaardigheden	Het gebruik van online en offline softwareprogramma's en toepassingen vergemakkelijkt informatie- en datageletterdheid, communicatie en samenwerking, het creëren van digitale inhoud en het oplossen van problemen.
Ondernemersvaardigheden	De les bevordert probleemoplossing, persoonlijke verantwoordelijkheid, sociale verantwoordelijkheid, nieuwsgierigheid, communicatie en samenwerking.
Vereisten	<p><u>Vakkennis:</u> De leerlingen moeten vertrouwd zijn met aspecten van hun eigen identiteit. Ze moeten ook vertrouwd zijn met het gebruik van media en technologie.</p> <p><u>Cognitieve vaardigheden:</u> De leerlingen moeten hun eigen persoonlijkheid kunnen identificeren. Ze moeten ook in staat zijn hun mening te uiten en suggesties te doen, hun keuzes te beargumenteren en te rechtvaardigen, enig probleemoplossend vermogen hebben (in hun eerste taal).</p> <p><u>Taalvaardigheden:</u> De leerlingen moeten vertrouwd zijn met de basiswoordenschat om zichzelf en hun kenmerken te beschrijven. Zij moeten mondelinge en schriftelijke basisinstructies begrijpen, eenvoudige zinnen en vragen kunnen lezen en begrijpen en korte mondelinge zinnen en vragen kunnen formuleren (in hun tweede taal).</p>

<p>Inleiding</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Laat de leerlingen verschillende foto's zien van kinderen die genderstereotypen vertonen en andere die deze tegengaan, bv. jongens die met vrachtwagens/auto's spelen, meisjes die met poppen spelen, jongens die spelen en knuffelen, meisjes die voetballen enz. Voor de foto's kunt u geprinte exemplaren gebruiken of een apparaat (laptops/tablets/iPads of smartphones) of een smartboard of een projector. • Vraag de leerlingen om in tweetallen te bespreken wat hen op de foto's opvalt. Zeg dat ze zich moeten concentreren op hoe de kinderen eruit zien, wat ze dragen, wat ze vasthouden, wat ze doen en wat hun uitdrukkingen zijn.
<p>Midden</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Laat de duo's nu foto's van kinderen bekijken. De voorgestelde foto's bevatten kinderen uit verschillende landen/culturen. Begin de discussie door te vragen: Wat maakt deze kinderen jongens of meisjes? • Vraag de leerlingen groepjes van vier te vormen en in hun eigen groepje te bespreken wat ze op de foto's zien. • Als alle groepen klaar zijn, ga dan terug naar de hele klas en faciliteer een groepsdiscussie door de leerlingen te vragen te beschrijven wat ze op de foto's zien. • Introduceer de poster van het "Genderbread Cookie" en bespreek deze met de kinderen. Enkele onderwerpen die in de discussie aan bod moeten komen zijn: geslacht/gender (toegewezen bij de geboorte), identiteit, aantrekkingskracht, expressie. Bevorder de discussie door open vragen te stellen naar aanleiding van de poster, zoals: Wat betekent identiteit? Is onze identiteit verbonden met onze biologie? Wat maakt ons tot unieke individuen? enz. • Vraag de kinderen een quiz te openen op de Kahoot-app via hun laptop/tablet/iPad of smartphone. De quiz kan ook op papier worden gemaakt. • De quiz genereert foto's van verschillende activiteiten, kleuren, voorwerpen of beroepen die de leerlingen moeten categoriseren door te kiezen tussen het vrouwelijke symbool (♀) of het mannelijke symbool (♂). Enkele voorbeelden kunnen zijn: een huis bouwen, zorgzaam zijn, tennissen, veel geld verdienen, agressief zijn, mode, wetenschappelijk onderzoek, lang haar hebben, blauw, preuts zijn, sterk zijn, lekker eten maken, garagehouder zijn, goede cijfers halen op school, betrouwbaar zijn, taarten bakken, de baas in huis zijn, in een kinderdagverblijf werken, make-up opdoen, videospelletjes spelen, nagellak aanbrengen, dansen, slim zijn, roze zijn, chirurg zijn. • Vraag de leerlingen na afloop de resultaten te controleren. • Denk na over de antwoorden en start een klassikale discussie over genderstereotypen. Als eerste stap introduceert en definieert u "stereotype" door het eerst op het bord te schrijven en de leerlingen te vragen of ze dit woord al eerder hebben gehoord. Schrijf de definitie in eenvoudige woorden op het bord, bv. "een eenvoudig idee dat veel mensen geloven over een grote groep mensen dat niet noodzakelijk waar is voor iedereen in die groep". • Tijdens de activiteit moet u verschillende meningen laten horen die verschillende culturele, religieuze of etnische verschillen tussen de kinderen over dit onderwerp weergeven. Sommige kinderen kunnen gefrustreerd raken tijdens de quiz en beweren dat een beroep/activiteit "voor alle geslachten" is, terwijl anderen juist het tegenovergestelde kunnen beweren. U kunt de quiz opnieuw doen en over elk onderdeel apart praten. • Bekijk een film of een video over dit onderwerp. Enkele voorbeelden zijn de film "Billy Elliot" of in België de video over gender van "Dr. Bea" op de kindertzender "Ketnet".

<p>Slot</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vraag de kinderen de applicatie "Mentimeter" te openen op hun laptop/tablet/iPad of smartphone en een QR-code te scannen. • Vraag hen drie woorden op te schrijven die beschrijven wat ze in deze les hebben geleerd of waarover ze hebben nagedacht. Met behulp van een smartboard of projector kunnen alle kinderen een woordenwolk zien die gevormd wordt door de woorden die de kinderen hebben getypt. Hoe groter de woorden verschijnen, hoe vaker deze woorden zijn getypt. U kunt deze woordenwolk met de kinderen bespreken en er zelfs een afdruk van maken om in de klas op te hangen. • Vraag de leerlingen ook om eventuele vragen die ze nog hebben over dit onderwerp te typen, om ze later te bespreken. Zorg ervoor dat de anonimiteit bewaard blijft.
<p>Opvolging</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De gemaakte bestanden en andere informatie van de les uploaden naar de E-Portfolio. Het E-Portfolio is een map met werk uit de lesscenario's - foto's, blogs, podcasts, videoclips enz. - dat in één map wordt bewaard en gedeeld op een gemeenschappelijk platform.
<p>Herziening, reflectie of uitbreiding van het onderwerp naar andere gebieden</p>	<ul style="list-style-type: none"> • U kunt kunstlessen gebruiken om kinderen te laten nadenken over wat ze met deze les hebben geleerd. • U kunt de vragen van de leerlingen in de Mentimeter gebruiken om andere lessen te maken.
<p>Opmerkingen</p>	

Middelen

LES 5

Groepsdruk

Identiteit en samenhang

Doel	De leerlingen ontwikkelen bewustzijn over de kwestie van groepsdruk en de impact die groepsdruk heeft op het eigen functioneren.
Doelstellingen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Weerbaar zijn ten opzichte van medeleerlingen. 2. Verwoord de onuitgesproken regels die de interacties binnen een groep kenmerken en bereid zijn daarmee rekening te houden tijdens de activiteiten. 3. Gevoelens uiten over je eigen ervaringen: waardering van anders-zijn, afwijzing en uitsluiting. 4. Beschrijf de oorzaak die ertoe kunnen leiden dat kinderen van groepen worden uitgesloten.
Middelen	<p>Voor elke groep:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Blauwe en gele commandokaart • Een nietmachine en nietjes • Schaar • Een lintmeter • Een pak speelkaarten • Vraagkaarten (zie bijlage) • Toegang tot een laptop/tablet/l-pad/fotoapparaat <ul style="list-style-type: none"> • Gekleurd papier (A4) • Nietjesmachine (zoveel mogelijk groepen) en nietjes • Een timer
Vakgebied(en)	talen, sociale en persoonlijke ontwikkeling, sociale studies
Digitale en mediavaardigheden	Het gebruik van online en offline softwareprogramma's en toepassingen vergemakkelijkt informatie- en datageletterdheid, communicatie en samenwerking, het creëren van digitale inhoud, veiligheid en probleemoplossing.
Ondernemersvaardigheden	De les bevordert het oplossen van problemen, persoonlijke verantwoordelijkheid, sociale verantwoordelijkheid, nieuwsgierigheid, communicatie en samenwerking.
Vereisten	<p><u>Vakkennis:</u> De leerlingen moeten vertrouwd zijn met aspecten van hun eigen identiteit, waaronder hun interesses, hobby's, voorkeur en afkeer. Ze moeten ook vertrouwd zijn met het gebruik van media en technologie.</p> <p><u>Cognitieve vaardigheden:</u> De leerlingen moeten hun mening kunnen geven. Ze moeten ook voorstellen kunnen doen.</p> <p><u>Taalvaardigheden:</u> De leerlingen moeten vertrouwd zijn met de basiswoordenschat om zichzelf en hun eigen kenmerken te beschrijven. Zij moeten ook mondelinge en schriftelijke basisinstructies en vragen kunnen lezen, begrijpen en formuleren.</p>

<p>Inleiding</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Drie leerlingen krijgen de opdracht om bij een andere leerkracht een voorwerp naar keuze te gaan halen. De leerlingen die naar buiten worden gestuurd, gaan tijdens de volgende stappen van de les een vorm van "groepsdruk" ervaren. • Als de leerlingen weg zijn, vertel je aan de rest van de klas dat je een spel gaat spelen. Telkens als ze een bel horen, moeten ze een 'hoed op' zetten, d.w.z. de handen in een driehoek boven hun hoofd als een hoed. • Zodra de 3 leerlingen terug zijn, wordt de klas in groepen verdeeld (4 tot 5 leerlingen per groep). Al het materiaal wordt per groep verdeeld en er wordt een zichtbare digitale timer op het bord geplaatst zodat de leerlingen kunnen zien hoeveel tijd ze nog hebben.
<p>Midden</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Elke groep krijgt 1 blauwe kaart met een groepsopdracht en 1 gele kaart met een individuele opdracht. <p>BLAUWE KAART: De groep moet er binnen 15 minuten in slagen een papieren ketting van 3 meter lang te maken van gekleurd papier. Dit doen ze door uit het gekleurde papier cirkels te knippen die zij vouwen en nieten. Van deze cirkels moet vervolgens een slinger worden gemaakt.</p> <p>GELE KAART: Binnen dezelfde tijd krijgt de groep de opdracht om ook individuele opdrachten uit te voeren, zonder hulp van anderen. De volgende individuele opdracht staat op de gele kaart:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Een kaartenhuis van drie niveaus bouwen dat een tijdje blijft staan. De leerling neemt een selfie met de tablet met het kaartenhuis als bewijs. <ul style="list-style-type: none"> • Tussendoor luidt de leerkracht om de 3 minuten de bel. De leerlingen die weten waar de bel voor staat, vormen een driehoek boven hun hoofd. • Na 15 minuten stopt de opdracht en volgt een klasgesprek. • Begin een klasgesprek: <ul style="list-style-type: none"> ▶ Wat vond je opvallend tijdens het bellen? ▶ Waarom doe je je klasgenoten (niet) na? ▶ Wat zou er gebeuren als je (niet) meedoet? Waarom denk je dat? • Ga terug naar de rest van de opdrachten en vraag de leerlingen: <ul style="list-style-type: none"> ▶ Wat vond je van deze opdracht? Wat vond je er moeilijk aan? ▶ Wat heb je eerst afgemaakt toen het moeilijk werd, de individuele opdracht of de groepsopdracht? En waarom? ▶ Heb je ooit meegemaakt dat je in het echte leven (op school, thuis, op de sportclub, met vrienden) het gevoel had dat je iets moest doen omdat de anderen het ook deden? Hoe reageerde je toen? Hoe voelde je je daarbij?

Slot	<ul style="list-style-type: none">• Introduceer het begrip "groepsdruk" eerst met een eenvoudige en kindvriendelijke uitleg. Je kan ook een (al dan niet geanimeerde) video van een betrouwbare bron (bv. UNICEF enz.) gebruiken.• Richt je dan tot de klas en vraag: "Bepalen anderen wie ik ben en wat ik doe?". Laat de leerlingen enkele positieve argumenten over groepsdruk opschrijven op groene post-its en enkele negatieve voorbeelden van groepsdruk op rode post-its.• De leerkracht verzamelt ze, bekijkt ze met de klas en legt ze in de klas op een zichtbare plaats (bv. raam). De post-its kunnen het woord 'WIJ' vormen.
Opvolging	<ul style="list-style-type: none">• De gemaakte bestanden en andere informatie van de les uploaden naar het E-Portfolio. Het E-Portfolio is een map met werk dat tijdens de lesvoorbereidingen is verzameld - foto's, blogs, podcasts, video-clips, enz. - die worden opgeslagen en gedeeld in één map op een gemeenschappelijk platform.
Opmerkingen	

Een lied voor mijn speciale persoon

LES 6

Identiteit en samenhang

Doel	Een lied componeren voor iemand die belangrijk is in ons leven.
Doelstellingen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Een persoon identificeren die bijzonder is in hun leven. 2. Zich bezighouden met het proces van liedjes schrijven. 3. Adequate schrijfvaardigheid tonen. 4. Een lied componeren. 5. Optioneel: Om een muziekvideo te maken.
Middelen	<ul style="list-style-type: none"> • papier • pennen • potloden kleuren • tekeningen • voorbeeldliedjes • visuele verzen <p>ICT: Verschillende soorten ICT (camera, iPads, toegang tot platforms/apps zoals YouTube, iMovies, Mentimeter, vertaalapps)</p> <p>Controleer het schoolbeleid inzake het gebruik van ICT voor registratie.</p>
Vakgebied(en)	<ul style="list-style-type: none"> • muziek • sociale vaardigheden • lezen • schrijven • mondelinge taalvaardigheden
Digitale en mediavaardigheden	Het gebruik van online en offline softwareprogramma's en toepassingen vergemakkelijkt informatie- en datageletterdheid, communicatie en samenwerking, het creëren van digitale inhoud, veiligheid en probleemoplossing.
Ondernemersvaardigheden	De les bevordert probleemoplossing, persoonlijke verantwoordelijkheid, sociale verantwoordelijkheid, nieuwsgierigheid, communicatie en samenwerking.
Vereisten	<p><u>Kennis van het onderwerp:</u> De leerlingen moeten een basiskennis hebben van ritme. De studenten moeten ICT kunnen gebruiken.</p> <p><u>Cognitieve vaardigheden:</u> De leerlingen moeten hun mening kunnen geven en suggesties kunnen doen.</p> <p><u>Taalvaardigheden:</u> De studenten moeten mondelinge en schriftelijke basisinstructies kunnen begrijpen en korte mondelinge of schriftelijke zinnen en vragen kunnen formuleren.</p>

<p>Inleiding</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vertel de leerlingen dat we een lied gaan schrijven en een video gaan maken voor een speciaal iemand op Moederdag. • Speel enkele muziekvoorbeelden (zonder tekst) voor de leerlingen. • Brainstormen: Welke muziek herinnert hen aan een speciaal iemand? • De leerlingen stemmen op hun favoriete muziek/melodie. Deze zal worden gebruikt als achtergrond voor het lied dat zij zullen componeren.
<p>Midden</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De leerlingen werken in groepen van vier met verschillende vaardigheden, gebaseerd op hun muzikale en leesvaardigheid. Speel de muziek op de achtergrond gedurende de hele les. <p>Fase 1: Brainstorm/Woordwolk</p> <ul style="list-style-type: none"> • Moedig de leerlingen aan na te denken over de inhoud van hun lied. <ul style="list-style-type: none"> ▸ Welke boodschap/gevoelens willen ze uitdrukken in hun lied? Kernvraag: Waarom is deze persoon speciaal voor ons? • Maak een woordenwolk (van sleutelwoorden/zinnen/bijvoeglijke naamwoorden) op Mentimeter. <p>Fase 2: Verzen schrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leg uit wat een couplet is, met voorbeelden uit liedjes. Een couplet is een deel van een lied dat meestal over een bepaald onderwerp gaat. Na elk couplet is er een refrein (een deel dat verschillende keren wordt herhaald) en dan nog een couplet dat over iets anders kan gaan. • Op basis van de woorden op de woordenwolk componeert elke groep een couplet en één groep wordt door de docent aangewezen om het refrein te componeren. • Trek voor deze taak 20 minuten uit. • Herinner de leerlingen eraan dat de verzen niet hoeven te rijmen. Als ze dat willen, gebruik dan ICT om rijmende woorden te zoeken. • Er kunnen ook vertaal-apps worden gebruikt om uit de eerste talen te putten en te helpen vertalen in de taal van de school. <p>Fase 3: Reflectie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bouw een moment van bezinning in de klas in waarbij iedereen zijn werk neerlegt en stopt en aandachtig luistert naar de melodie die op de achtergrond speelt. • Informeer naar de ervaringen van de leerlingen tot nu toe en nodig hen uit om enkele voorbeelden, ideeën of zinnen die zij in hun lied gebruiken met elkaar te delen. <p>Fase 4: Collegiale toetsing en verbetering</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vraag elke groep om hun vers / refrein uit te wisselen met een andere groep. De leerlingen lezen de verzen/het refrein en geven schriftelijke tips of suggesties om de inhoud te verbeteren. Bijvoorbeeld: ze kunnen een vraagteken zetten als ze het niet begrijpen, ze kunnen een kruisje zetten als er informatie ontbreekt, ze kunnen fouten onderstrepen, ze kunnen twee suggesties onderaan de bladzijde zetten.

<p>Development</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De leerlingen bekijken de ontvangen suggesties. Ze zijn vrij om desgewenst een suggestie te schrappen, aan te vullen of in te voegen. Zo leren ze dat schrijven een proces is waarbij je niet in één keer een eindproduct hebt, maar waarbij je in verschillende stappen doorwerkt, terugleest, voorleest, schrapt en aanvult. • De leraar leest elk herwerkt couplet / refrein voor. • Vraag de leerlingen te controleren of het ritme correct is door ervoor te zorgen dat de coupletten/het refrein op één lijn liggen met de melodie. <p>Fase 5: Het geschreven lied monteren</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elke groep schrijft de definitieve versie van hun vers/refrein uit en deze wordt gedeeld in de E-portfolio. • Eén lid wordt aangewezen om de definitieve versie van hun couplet /refrein uit te typen op een master Word-document op het smartboard. • Toon het voltooide liedje op het smartboard. <p>Fase 6: Het lied oefenen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nodig alle leerlingen uit om als klas het lied te lezen. • Vraag elke groep hun couplet/refrein te zingen in lijn met de melodie. • Zing het lied als hele klas.
<p>Slot</p>	<p>Stap 7: Afsluiting</p> <ul style="list-style-type: none"> • Druk het liedje af en toon het. • Vraag de leerlingen om foto's van hun speciale persoon bij het liedje te voegen. • Het lied opnemen (ipad, audiotools enz.) en delen op het E-portfolio. Het E-Portfolio is een map met werk uit de lesscenario's - foto's, blogs, podcasts, videoclips enz. - dat in één map wordt bewaard en gedeeld op een gemeenschappelijk platform. Controleer het schoolbeleid voordat u met deze stap begint. • Het lied delen met hun speciale persoon (in geschreven vorm / uitvoeren).
<p>Vervolg</p>	<p>Optionele uitbreidingsactiviteiten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het lied uitvoeren tijdens een schoolbijeenkomst waarvoor hun speciale personen kunnen worden uitgenodigd. 2. Maak een muziekvideo met behulp van de volgende stappen: <ol style="list-style-type: none"> (a) Brainstorm <ul style="list-style-type: none"> • In hun groepjes plannen de leerlingen wat ze in de video willen laten zien. Aanwijzingen: Wie? Wat gebeurt er? Waar? Decor? Kostuums? Rekwisieten? (b) Muziekvideo: filmen <p>Checklist voor filmen en acteren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Je lichaamstaal is gepast (je beweegt met je lichaam). • Je gebruikt expressie (je laat met je gezicht zien hoe je je voelt). • De richting van je blik is goed (je kijkt naar de camera en je laat je rug niet zien). • Gebruik geschikte attributen.

	<ul style="list-style-type: none">• Nadat de leerlingen goed hebben nagedacht en weten hoe hun scène eruit gaat zien, gaan ze die filmen met camera's, iPads, smartphones.• Afbeeldingen van hun speciale persoon kunnen ook worden gebruikt. <p>Gebruik iMovie of een voorkeursprogramma voor bewerking</p> <ul style="list-style-type: none">• Laat zien hoe je werkt met iMovie of de app van je voorkeur.• Loop door het lokaal om de leerlingen die hulp nodig hebben te ondersteunen.• Speel de video af op het grote scherm en bewerk hem als klas.
<p>Opmerkingen</p>	

Onderdeeltrand **b**

GODSDIENST EN OVERTUIGINGEN

LES 7

Belangrijke plaatsen

Religie en geloof

Doel	Het ontwikkelen van cultureel bewustzijn om interculturele competentie en acceptatie te bevorderen.
Doelstellingen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Culturele plaatsen leren kennen vanuit historisch en geografisch oogpunt. 2. Een gevoel van zelfbewustzijn creëren door plaatsen te identificeren die hun identiteit vormgeven. 3. woordenschat ontwikkelen met betrekking tot cultuur en geschiedenis.
Middelen	<ul style="list-style-type: none"> • Google translate of DeepL- applicatie • Peter's Projectiekaart van de wereld • tijdslijn • postkaarten van belangrijke culturele plaatsen en monumenten (op de achterkant staat een briefje van een kind) • Toegang tot een laptop/tablet/ipad of apparaat voor de activiteiten
Vakgebied(en)	talen sociale en persoonlijke ontwikkeling
Digitale en mediavaardigheden	Het gebruik van online en offline softwareprogramma's en toepassingen vergemakkelijkt informatie- en datageletterdheid, communicatie en samenwerking, het creëren van digitale inhoud, veiligheid en probleemoplossing
Ondernemersvaardigheden	De les bevordert probleemoplossing, persoonlijke verantwoordelijkheid, sociale verantwoordelijkheid, nieuwsgierigheid, communicatie en samenwerking.
Vereisten	<p><u>Vakkennis:</u> De leerlingen moeten vertrouwd zijn met het concept van verschillende culturen. Ze moeten verschillende plaatsen op de wereldkaart kunnen aanwijzen.</p> <p><u>Cognitieve vaardigheden:</u> De leerlingen moeten hun gevoelens kunnen verwoorden, hun mening kunnen uiten en respectvol naar andere meningen kunnen luisteren. De leerlingen moeten onderscheid kunnen maken tussen kennis van hun eigen cultuur en van andere culturen. Zij moeten ook vertrouwd zijn met het gebruik van media en technologie.</p> <p><u>Taalvaardigheden:</u> De leerlingen moeten vertrouwd zijn met basiswoordenschat voor het beschrijven van hun meningen, vragen en zorgen over godsdienst. Zij moeten ook mondelinge en schriftelijke basisinstructies kunnen begrijpen, eenvoudige zinnen en vragen kunnen lezen en begrijpen, en korte mondelinge zinnen en vragen kunnen formuleren.</p>

Inleiding	Pre-opdracht: De leerkracht stelt online verschillende kaarten ter beschikking met een afbeelding van een culturele plaats, en op de achterkant een korte beschrijving van de cultuur in de taal van het land.
Midden	<ul style="list-style-type: none"> • De kinderen kiezen of ze alleen, per twee of in groepjes willen werken. • Deel verschillende postkaarten uit met de afbeelding en de naam van een belangrijke culturele plaats. Op de achterkant van de kaart staat het verhaal van een kind dat vertelt over de plaats en waarom die voor hem/haar belangrijk is. De leerlingen vertalen de tekst met behulp van de applicatie Google-translate of Deepl en krijgen zo meer informatie over de culturele plaats. • De kinderen krijgen even de tijd om de kaart te lezen en daarna met de hele klas te bespreken. Laat ze om de beurt vertellen wat ze weten over de foto die ze vasthouden. Laat de leerlingen wat onderzoek doen op internet, eventueel bijgestaan door de leerkracht. Enkele vragen ter ondersteuning van de discussie zijn <ul style="list-style-type: none"> ▶ Waar is deze plaats? Kan je het op de wereldkaart plaatsen en ook aan de muur van de klas bevestigen? ▶ Wanneer is deze plek ontstaan? Kader op de tijdsbalk en maak het zichtbaar. ▶ Met welke culturele/etnische/religieuze groep is deze plaats verbonden? • Denk samen met de leerlingen na over belangrijke plaatsen in hun eigen gemeenschap of in de wereld. U kunt een mindmap gebruiken in mindmeister.com.
Slot	<ul style="list-style-type: none"> • Vraag de leerlingen een klein project te maken om hun eigen belangrijke plaats voor te stellen. De volgende informatie moet worden opgenomen: <ul style="list-style-type: none"> ▶ Naam van de plaats (indien aanwezig) ▶ Locatie (kaders op de wereldkaart/kaart) ▶ Hoe oud is deze plek? (rafelt in de tijd) ▶ Waarom is deze plek zo belangrijk voor je? ▶ Is er een verband met uw cultuur? • Laat de leerlingen de materialen in de klas gebruiken en kiezen hoe ze hun plaats willen presenteren. Enkele ideeën zijn de volgende (u mag er meer toevoegen): <ul style="list-style-type: none"> ▶ Digitale presentatie ▶ Creatieve verwerking • De leerlingen presenteren hun plaats aan de klas.
Opvolging	<ul style="list-style-type: none"> • De gemaakte bestanden en andere informatie van de les uploaden naar de E-Portfolio. Het E-Portfolio is een map met werk dat tijdens de lesscenario's is verzameld - foto's, blogs, podcasts, videoclips, enz. - die worden opgeslagen en gedeeld in één map op een gemeenschappelijk platform.
Herziening, reflectie of uitbreiding van het onderwerp naar andere gebieden	<ul style="list-style-type: none"> • Deze les kan een uitbreiding zijn van het "IK BOX- project".
Opmerkingen	

LES 8

Dialogoog over het geloof

Religie en geloof

Doel	In een veilige ruimte nadenken over en discussiëren over persoonlijke overtuigingen en identiteit.
Doelstellingen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Interesse ontwikkelen in elkaars geloof. 2. Vertrouwen ontwikkelen in het uiten van hun overtuigingen. 3. Een veilige ruimte creëren waar persoonlijke overtuigingen worden gerespecteerd. 4. Punten van verschil en overeenkomst in verschillende geloofsperspectieven herkennen.
Middelen	<ul style="list-style-type: none"> • toegang tot een laptop/tablet/ipad of apparaat • 1 grote dobbelsteen. Maak van de dobbelsteen met karton een grote kubusvorm. Plak gekleurd papier aan elke kant. • timer • een bel • pennen en A4-papier
Vakgebied(en)	godsdienstonderwijs, sociale en persoonlijke ontwikkeling
Digitale en mediavaardigheden	Het gebruik van digitale communicatie en samenwerking zorgt ervoor dat leerlingen een powerpointpresentatie maken om hun leerstof over te brengen. Dit zal de informatie- en datageletterdheid, communicatie en samenwerking en het creëren van digitale inhoud bevorderen.
Ondernemersvaardigheden	De les bevordert zelfbewustzijn en zelfredzaamheid, het waarderen van ideeën, leren door ervaring, samenwerken met anderen, omgaan met ambitie en onzekerheid, initiatief nemen.
Vereisten	<p><u>Vakkennis:</u> De leerlingen moeten kennis hebben van en vertrouwd zijn met hun eigen cultuur en overtuigingen en kenmerken van die cultuur kunnen uitdrukken.</p> <p><u>Cognitieve vaardigheden:</u> Leerlingen moeten onderscheid kunnen maken tussen kennis van hun eigen overtuigingen en cultuur en andere overtuigingen en culturen. Zij moeten hun mening kunnen uiten en respectvol kunnen luisteren naar andere meningen. Zij moeten ook vertrouwd zijn met het gebruik van media en technologie</p> <p><u>Taalvaardigheden:</u> De leerlingen moeten vertrouwd zijn met de basiswoordenschat om zichzelf en hun eigen overtuigingen te beschrijven. Zij moeten ook mondelinge en schriftelijke basisinstructies kunnen begrijpen, eenvoudige zinnen en vragen kunnen lezen en begrijpen en korte mondelinge en schriftelijke zinnen en vragen kunnen formuleren.</p>

<p>Inleiding</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Begin een gesprek in de klas over onderwerpen die voor de leerlingen belangrijk kunnen zijn. Nodig de leerlingen uit te spreken over hun overtuigingen, meningen of overtuigingen vanuit hun persoonlijke wereldbeeld. • Verzamel vragen over overtuigingen van de kinderen en schrijf ze op een grote dobbelsteen. De vragen kunnen gevormd worden rond thema's als geld (Is geld belangrijk?); liefde (Wat is liefde?); geloof (Heb je een geloof?); God/goden (Geloof je in een God of goden?); feesten, gebed, armoede, dood, vriendschap, de wereld, het leven, rechtvaardigheid, enz. • Maak ruimte in de klas voor een grote kring van stoelen met een binnencirkel van stoelen tegenover elkaar. Als alternatief kunnen de bureaus en stoelen worden vrijgemaakt en kunnen de leerlingen tegenover elkaar gaan staan. • Verdeel de leerlingen in twee groepen. Eén groep vormt een buitencirkel en één groep vormt een binnencirkel.
<p>Midden</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gooi de dobbelstenen en nodig de leerlingen in de binnenste cirkel uit om met de persoon voor hen in de buitenste cirkel te spreken over de vraag die wordt gesteld vanuit hun eigen persoonlijke perspectief of wereldbeeld. • De leerlingen worden uitgenodigd om over hun eigen overtuiging te spreken en beginnen de zinnen met 'ik geloof', 'ik denk' of 'ik voel'. • Zet de timer aan en laat de leerlingen ongeveer 1 minuut spreken. Luid de bel na een minuut en vraag de leerling in de buitenste cirkel van het tweetal om nu te spreken. Het is belangrijk uit te leggen dat ze goed en respectvol naar elkaar moeten luisteren en elkaar niet mogen onderbreken. Het is niet toegestaan het geloof van een ander te bekritisieren of te proberen hem tot een andere denkwijze te bekeren. • Nadat elk lid van het tweetal heeft gesproken, luidt de bel opnieuw en vraagt u de leerlingen in de buitenste kring een stoel naar rechts te verplaatsen. • Laat het nieuwe duo dezelfde vraag bespreken volgens dezelfde formule. • Herhaal dit proces vijf of zes keer en verander de vraag na elke tweede ronde. • Vraag de leerlingen stil na te denken over hoe het voelde om naar elkaars geloof te luisteren. Hoorden ze iets dat hen anders deed denken over hun eigen geloof? Hoe voelde het om het eens of oneens te zijn met iemands geloof? • Geef ze een papier om de antwoorden op de volgende vragen op te schrijven: <ul style="list-style-type: none"> ▶ Schrijf drie gedachten op die je hebt over een van de overtuigingen die je hebt besproken. ▶ Schrijf over twee andere standpunten die je interessant vond. ▶ Schrijf over één idee dat je verder zou willen onderzoeken. • Haal de papieren op, schud ze door elkaar, verdeel ze willekeurig over de klas en nodig de leerlingen uit om de antwoorden van iemand anders te lezen. Zorg ervoor dat de antwoorden anoniem zijn. • Bespreek als klas de antwoorden van de leerlingen op de vragen.
<p>Slot</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vraag de leerlingen om het idee of geloof dat ze verder willen onderzoeken, te onderzoeken en een korte powerpointpresentatie (3 - 5 dia's) te maken met enkele beelden en woorden (in een taal naar keuze) waarin ze presenteren wat ze hebben ontdekt. De leerlingen worden uitgenodigd hun onderzoek in de volgende les te presenteren.

Vervolg	<ul style="list-style-type: none">• De presentaties worden samenbracht in een centrale map en worden om te geüpload naar het E-Portfolio. Het E-Portfolio is een map met werk uit de lesscenario's - foto's, blogs, podcasts, videoclipen enz.- dat in één map wordt bewaard en gedeeld wordt op een gemeenschappelijk platform.
Opmerkingen	

LES 9

Het creëren van een natuurmandala

Religie en geloof

Doel	De leerlingen aanzetten tot stilte en reflectie. De leerlingen waarderen de rol van het symbool bij het uitdrukken van hun overtuigingen of waarden.
Doelstellingen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Het belang van stilte en bezinning in het dagelijks leven waarderen. 2. Tijd doorbrengen in de natuur en zich bewust zijn van de symbolische waarde van voorwerpen en hun vermogen om betekenis te geven aan wat belangrijk is. 3. Om te oefenen in dankbaar zijn.
Middelen	<ul style="list-style-type: none"> • deze activiteit vindt buiten plaats. Breng de leerlingen zo mogelijk naar een plek waar ze in een natuurlijke omgeving kunnen wandelen. • een grote doek • een draagbare luidspreker (optioneel)
Vakgebied(en)	godsdiensonderwijs, maatschappijleer, welzijn
Digitale en mediavaardigheden	De toepassing van digitale inhoud wordt gebruikt om ideeën met de leerlingen te communiceren.
Ondernemersvaardigheden	De les bevordert het waarderen van ideeën, zelfbewustzijn en zelfeffectiviteit, leren door ervaring, creativiteit en visie.
Vereisten	<p><u>Vakkennis:</u> De leerlingen moeten vertrouwd zijn met het concept van overtuigingen en waarden. Deze les sluit goed aan bij het 'Me Box Project' en het door elke leerling gekozen symbool kan worden toegevoegd aan hun culturele artefactendoos.</p> <p><u>Cognitieve vaardigheden:</u> Leerlingen moeten kennis hebben van hun eigen overtuigingen en kunnen spreken over overtuigingen of waarden.</p> <p><u>Taalvaardigheden:</u> De leerlingen moeten mondelinge basisinstructies kunnen begrijpen en korte mondelinge zinnen en vragen kunnen formuleren.</p>

<p>Inleiding</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Deze les omvat mindful, reflectieve tijd in de buitenlucht. Het doel is het creëren van momenten van stilte, reflectie, luisteren, dialoog, creativiteit en dankbaarheid. Breng de klas indien mogelijk naar buiten, naar een ruimte waar ze veilig kunnen wandelen en de natuur kunnen observeren. • Vraag elke leerling om langzaam naar buiten te lopen en de natuur zorgvuldig te observeren. Vraag hen dit alleen te doen, rustig en aandachtig. • Leg uit dat als zij zich aangetrokken voelen tot een voorwerp, zij aangemoedigd worden te stoppen om het beter te bekijken. • Vraag de leerlingen een voorwerp uit de natuur te kiezen waartoe ze zich aangetrokken voelen en dat symbool staat voor iets dat voor hen belangrijk is. Ze zullen worden uitgenodigd dit later te bespreken.
<p>Midden</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Breng de klas na ongeveer 5 of 6 minuten samen. U kunt ze buiten in een kring verzamelen of ze binnen in de klas terugbrengen. • Leg een grote doek in het midden van de cirkel. • Begin met een moment van stilte. Vraag de leerlingen om desgewenst hun ogen te sluiten en zich bewust te worden van hun ademhaling. • Vraag hen na ongeveer een minuut na te denken over het voorwerp dat zij hebben gekozen en hoe het symbool staat voor iets dat voor hen belangrijk is. • Vraag hen om zich tot de persoon links van hen te wenden en hun voorwerp en wat het symboliseert te delen. Leg uit dat ze elk een minuut spreektijd hebben en dat wanneer de ene persoon spreekt, de andere luistert. Er wordt nog een minuut gegeven voor een gezamenlijke dialoog. • Nadat ze in tweetallen hebben gedeeld, nodigen ze de klas uit om samen een natuurmandala te maken met de natuurlijke voorwerpen die ze hebben gekozen. Een mandala is een Sanskriet woord voor cirkel. Het staat voor eenheid en verbinding en de activiteit helpt om lichaam en geest te centreren. Elk voorwerp kan worden gerangschikt tot een cirkel met een middenstuk en een cirkelvormig ontwerp (zie hieronder voor een voorbeeld). • Begin met hun voorwerp ergens op het doek te leggen en nodig dan de hele klas uit om één voor één naar voren te komen en langzaam en voorzichtig hun voorwerp op het doek te leggen om de mandala te helpen vormen. • Het staat de leerlingen vrij de stukken te verplaatsen om meer symmetrie te creëren als zij dat willen. • Deze oefening wordt in stilte gedaan. U kunt desgewenst rustige muziek draaien.
<p>Slot</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Als de cirkel rond is, nodig je de leerlingen uit om nog eens even na te denken over iets waar ze dankbaar voor zijn. • Ga de kring rond en vraag elke leerling één woord te zeggen. Ze mogen desgewenst zwijgen.
<p>Vervolg</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Maak een foto van de mandala van de klas. De mandala kan in de klas worden opgehangen als daar ruimte voor is. Geef kopieën van de foto aan de leerlingen om te uploaden naar hun ePortfolio. Het e-Portfolio is een map met werk dat is verzameld tijdens de lesscenario's - foto's, blogs, podcasts, videoclips enz. - dat in één map wordt bewaard en gedeeld op een gemeenschappelijk platform. • Wanneer de cirkel uit elkaar is gehaald, vraag je hen hun voorwerp te nemen en het in hun culturele artefactendoos van het 'Me Box Project' te plaatsen.

Herziening, reflectie of uitbreiding van het onderwerp naar andere gebieden	<ul style="list-style-type: none">• Deze les sluit goed aan bij het 'Me Box Project' en het door elke leerling gekozen symbool kan worden toegevoegd aan hun culturele artefactendoos.
Middelen	

Opmerkingen

Onderdeel **C**

SOCIALE RECHTVAARDIGHEID

LES 10

Leren over kinderrechten

Sociale rechtvaardigheid

Doel	De leerlingen weten wat het betekent om rechten te hebben en wat hun rechten zijn.
Doelstellingen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Weten wat het betekent om rechten te hebben en welke rechten zij hebben 2. Onderzoeken welke rechten zij in hun eigen leven wel en niet gerealiseerd vinden. 3. nagaan hoe de verwezenlijking van hun rechten kan worden verbeterd 4. Een woordenschat ontwikkelen met betrekking tot rechten
Middelen	<ul style="list-style-type: none"> • Toegang tot een laptop/tablet/iPad of apparaat • Groot posterpapier • Lange rol papier om aan de muur rond het klaslokaal te hangen • Posterverf of stiften • Poster: Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van het kind - kindvriendelijke versie van UNICEF
Vakgebied(en)	sociale rechtvaardigheid, identiteit en samenhang en sociale studies
Digitale en mediavaardigheden	Het gebruik van digitale communicatie en samenwerking vereist dat leerlingen verschillende software gebruiken om hun ideeën op verantwoorde wijze weer te geven voor communicatie, samenwerking en burgerparticipatie.
Ondernemersvaardigheden	De les faciliteert zelfbewustzijn en zelfredzaamheid, ethisch en duurzaam denken, waarderen van ideeën, communiceren, visie.
Vereisten	<p><u>Vakkennis:</u> De leerlingen moeten ideeën visueel kunnen weergeven.</p> <p><u>Cognitieve vaardigheden:</u> Studenten moeten enige bekendheid hebben met kwesties rond sociale rechtvaardigheid, gelijkheid/ongelijkheid, eerlijkheid en oneerlijkheid is een voordeel.</p> <p><u>Taalvaardigheden:</u> Studenten hebben mondelinge en schriftelijke basisvaardigheden nodig om te converseren en na te denken over sociale rechtvaardigheidskwesties.</p>

<p>Inleiding</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vraag de kinderen of ze weten wat het betekent om rechten te hebben. Onderzoek aan de hand van de antwoorden van de leerlingen samen wat rechten betekenen. • Vraag welke woorden de leerlingen zouden kunnen associëren met rechten. De nadruk ligt op het evalueren van het begrip van de leerlingen van rechten als concept en de woordenschat rond rechten.
<p>Midden</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vraag de leerlingen welke rechten zij denken te hebben. Moedig hen aan een paar voorbeelden te geven. • De leerlingen bespreken dan kort in tweetallen welke rechten ze hebben en maken een lijst. Kies voor de lijst online digitale hulpmiddelen (bv. Padlet) of traditionele methoden zoals een poster. • Elk paar leerlingen moeten dan hun lijst toevoegen aan een poster of een gezamenlijk online canvas (bv. Padlet) dat met de hele klas wordt gedeeld. Vraag de leerlingen om deze poster of dit canvas (bv. Padlet) de toepasselijke naam 'Onze rechten' te geven. Indien online, vergeet dan niet concrete aanwijzingen te geven zoals: Sla het gemaakte bestand op, noem de lijst als etc. • Breng de klas bijeen om de ideeën van de leerlingen, over welke rechten zij hebben, door te nemen. • Introduceer het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van het kind in de vorm van afbeeldingen. Vraag de leerlingen naar de plaatjes te kijken en vraag hen of ze rechten herkennen. • Probeer alle rechten op de poster te beschrijven. Controleer regelmatig via dialoog of de leerlingen begrijpen wat elk recht inhoudt en vraag hen passende voorbeelden te bedenken. • Vraag de leerlingen vervolgens Het Verdrag inzake de rechten van het kind te vergelijken met de lijst die ze zelf hebben gemaakt en de verschillen tussen de lijsten op te merken. Gebruik de volgende vragen als hulpmiddel bij de discussie: <ul style="list-style-type: none"> ▸ Welke rechten heb je niet opgenomen? ▸ Wat vindt u van deze rechten? • Laat de leerlingen teruggaan naar hun tweetallen en twee nieuwe lijsten maken op het online canvas (bv. Padlet) of de poster: <ul style="list-style-type: none"> ▸ Welke rechten zijn volgens hen gerealiseerd in hun eigen leven ▸ Welke rechten worden in hun eigen leven niet gerealiseerd • Breng de klas bijeen en vraag de leerlingen welke IVRK-rechten zij het meest vertegenwoordigd zien op de lijsten die zij hebben gemaakt en of zij rechten van hun eigen aanvankelijke lijst hebben opgenomen die misschien niet in de IVRK-rechten voorkomen. • Laat de leerlingen de lijst 'Onze rechten' opnieuw opstellen met de rechten die zij het belangrijkste vinden voor de hele klas, al dan niet gerealiseerd. Dit kan voortaan dienen als het pact van hun eigen klas.
<p>Slot</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Als deelname aan het democratisch proces voor mensen een manier is om hun rechten op te eisen, wat kunnen leerlingen dan doen om "hun rechten op te eisen" in de school? Welke rechten zijn bijzonder relevant voor hen en welke rechten worden volgens hen niet gerealiseerd? Moeten ze voorstellen doen aan de schoolleiding? Aan de lokale overheid? Aan gezinnen? Aan medeleerlingen? • Laat de leerlingen zelf beslissen hoe ze hun campagne om hun rechten op te eisen willen presenteren. Enkele ideeën kunnen zijn: een taakomschrijving maken, een presentatie houden voor de schoolleiding, een artikel schrijven voor de schoolkrant, een podcast maken, een digitale poster of hun infographics ontwerpen, enz.

Opvolging

- Vraag de leerlingen om terug te gaan naar hun culturele "ik-box" en een item toe te voegen voor elk van de rechten waarvan zij vinden dat die in hun leven worden gerealiseerd, en voor elk van de rechten die niet worden gerealiseerd.
- Alle informatie samenbrengen in een centrale map om te uploaden naar het E-Portfolio. Het E-Portfolio is een map met werk uit de lesscenario's - foto's, blogs, podcasts, videoclips enz. - dat in één map wordt bewaard en gedeeld op een gemeenschappelijk platform.

Opmerkingen

Opmerkingen

Taken from:
www.unicef.org.au/stories/poster-convention-on-the-rights-of-the-child

LES 11

Een pestvrije school

Sociale rechtvaardigheid

Doel	De leerlingen worden zich bewust van het probleem van pesten en raken vertrouwd met concepten tegen pesten.
Doelstellingen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Definiëren, kenmerken geven en waarschuwingssignalen herkennen van pestgedrag. 2. Stappen ontwikkelen om pestgedrag te overwinnen en te voorkomen. 3. De emotionele en fantasierijke groei bevorderen door "out of the box thinking" om oplossingen te vinden voor sociale problemen zoals pesten. 4. Een veilige en tolerante school creëren en bevorderen.
Middelen	<ul style="list-style-type: none"> • toegang tot een laptop/tablet/ipad of apparaat voor de activiteiten. Deze kunnen worden aangemaakt op Kahoot, Mentimeter of andere alternatieven. • papier • potloden/ kleuren/ pennen/glitter/kleurige stickers • boeken
Vakgebied(en)	talen, sociale studies en sociale en persoonlijke ontwikkeling
Digitale en mediavaardigheden	Het gebruik van online en offline softwareprogramma's en toepassingen vergemakkelijkt informatie- en datageletterdheid, communicatie en samenwerking, het creëren van digitale inhoud en het oplossen van problemen.
Ondernemersvaardigheden	De les bevordert probleemoplossing, persoonlijke verantwoordelijkheid, sociale verantwoordelijkheid, nieuwsgierigheid, communicatie en samenwerking.
Vereisten	<p><u>Vakkennis:</u> De leerlingen moeten vertrouwd zijn met aspecten van hun eigen identiteit. Ze moeten ook vertrouwd zijn met het gebruik van media en technologie.</p> <p><u>Cognitieve vaardigheden:</u> De leerlingen moeten kenmerken van hun eigen persoonlijkheid kunnen identificeren. Ze moeten ook in staat zijn hun mening te uiten en suggesties te doen. Ze moeten hun keuzes kunnen beargumenteren en rechtvaardigen en ze moeten enig probleemoplossend vermogen hebben (in hun eerste taal).</p> <p><u>Taalvaardigheden:</u> De leerlingen moeten vertrouwd zijn met de basiswoordenschat om zichzelf en hun persoonlijkheidskenmerken te beschrijven. Ze moeten ook gevoelens kunnen beschrijven. Zij moeten mondelinge en schriftelijke basisinstructies begrijpen, eenvoudige zinnen en vragen kunnen lezen en begrijpen en korte mondelinge zinnen en vragen kunnen formuleren (in hun tweede taal).</p>

Inleiding

- Vraag de leerlingen in een kring te gaan zitten en twee vellen papier in de hand te houden. Vertel de leerlingen dat jullie een spel gaan spelen.
- Leg uit dat elk blad een hypothetisch kind voorstelt, niet een kind in de klas of de school. Beide bladen worden doorgegeven van leerling tot leerling.
- Als ze het eerste blad in handen hebben, krijgen de kinderen de opdracht een vriendelijke zin te zeggen en het aan het kind naast hen te geven, zonder het te vouwen of te scheuren. Kinderen kunnen er glitter of kleurrijke stickers op plakken voordat ze het uitdelen.
- Wanneer het andere blad wordt doorgegeven, krijgen de kinderen de opdracht het papier te verkreukelen of te verknoeien. Voordat het aan het volgende kind wordt doorgegeven, moeten de leerlingen zeggen dat het hen spijt en het dan gladstrijken.
- Als de twee bladen bij de leerkracht terugkomen, moeten de leerlingen nadenken over wat er met elk van de bladen is gebeurd en de toestand waarin ze nu verkeren vergelijken met de toestand waarin ze verkeerden toen de leerkracht met de oefening begon. De leerkracht kan de groepsdiscussie ondersteunen met vragen als: Wat is er gebeurd? Hoe zien de vellen er nu uit? Het is ook belangrijk het verband te leggen tussen het gekreukte, gescheurde vel papier en mensen die gepest worden. Begrijpen de kinderen deze metafoor? Hoe reageren ze hierop?
- Nodig de kinderen nu uit om de Kahoot-app op hun tablet/iPad of smartphone te openen. Leg uit dat er verschillende stellingen zullen zijn die ze met ja of nee moeten beantwoorden over de school. Vertel de kinderen dat ze elk een bijnaam krijgen, zodat ze anoniem blijven en zich veilig voelen om eerlijk te antwoorden. Enkele van de stellingen kunnen zijn:
 - ▶ Ik voel me gelukkig op school./ Ik voel me verdrietig op school.
 - ▶ Ik voel me veilig op school./ Ik voel me onveilig op school.
 - ▶ Ik voel me verdrietig op school./ Ik voel me gelukkig op school.
 - ▶ Ik voel me bang op school./ Ik voel me rustig op school.
 - ▶ Ik voel me krachtig.
 - ▶ Ik vertoon soms pestgedrag.
 - ▶ Ik doe veel aan pestgedrag.
 - ▶ Ik ben gepest op school.
 - ▶ Ik word nu gepest.
 - ▶ Ik kan met iemand praten als ik me slecht voel.
 - ▶ Ik heb niemand om mee te praten als ik me slecht voel.
 - ▶ Ik begrijp het effect dat pesten op iemand kan hebben.
 - ▶ Ik geef niet om de effecten die pesten op iemand kan hebben.
 - ▶ Ik wil graag naar een school waar niet gepest wordt.
- U kunt de quiz op elk moment onderbreken om de antwoorden te bespreken.
- Vraag de kinderen om het eerste woord dat in hen opkomt na de Kahoot quiz te geven. Dit zou kunnen op de app/website "Mentimeter" [www.mentimeter.com] op een tablet/lpad/smartphone. Het screenshot van deze Mentimeter kan worden uitgeprint en na de les in de klas worden opgehangen.
- Kies een geschikte video of film of bespreek in groep met de leerlingen de oorzaken en de gevolgen van pesten. De leerlingen moeten in deze film zien dat er oplossingen voor dit probleem kunnen zijn. Een andere mogelijkheid is het presenteren van een dagboeknotitie van een kind dat pest en een dagboeknotitie van een kind dat pestgedrag vertoont. Deze dagboekantekeningen kunnen aan de klas worden voorgelezen voor commentaar.

Midden

- Introduceer het onderwerp van de les door te vragen: Wie wil proberen onze school pestvrij te maken? Wie droomt van een school waar iedereen zich veilig en geaccepteerd voelt? Waar er geen pesten is, geen beschaming, geen uitsluiting? Is zo'n school een utopie? Hoe kan dit mogelijk zijn?
- Schrijf nu de volgende vragen op het bord:
 - Hoe ziet deze school eruit?
 - Hoe voelen, spelen, werken kinderen op deze school?
 - Wat is toegestaan (of niet toegestaan) op deze school?
 - Hoe kunnen wij, de kinderen, dit laten gebeuren?
- Afhankelijk van de grootte van uw klas verdeelt u de leerlingen in groepen van vier of vijf en vraagt u elke groep aan een andere tafel te gaan zitten. Om de groepen te vormen, kunt u verschillende speelse manieren proberen, bv. vraag de leerlingen hun favoriete kleur of fruit of snack te kiezen. Vraag de leerlingen zich te groeperen op basis van hun huisnummer of geboortedatum of schoenmaat.
- Geef elke groep een stapel kleine papiertjes en laat ze de tijd nemen om over deze vragen na te denken.
- Vraag alle leerlingen van elke groep een papier uit de voorraad te pakken en hun idee op te schrijven over hoe ze een pestvrije school kunnen bereiken. Ze kunnen zoveel ideeën opschrijven als ze willen.
- Zorg ervoor dat de leerlingen genoeg ideeën hebben en geef elke groep dan een vel groen en rood papier. Leg uit dat elke leerling één van zijn ideeën voorleest en dat de groep dan beslist of het idee op de rode of de groene stapel komt. De rode stapel is voor ideeën die niet uitvoerbaar zijn omdat ze te duur of niet haalbaar zijn. Bijvoorbeeld een groot zwembad midden op het schoolplein. De groene stapel is voor de ideeën die het overwegen waard zijn en die in een andere les kunnen worden uitgewerkt.
- Herinner de kinderen eraan hoe we respect tonen voor elkaars ideeën en een productieve discussie aangaan door kritische vragen te stellen zoals: Is het mogelijk om dit project dit schooljaar te realiseren? Is het te duur voor de school om het te realiseren? Denk je dat de leerkrachten met dit idee zullen instemmen?

Slot

- Vraag de leerlingen om uit elk van de groene stapels de 2 of 3 meest opvallende ideeën te kiezen en die te verzamelen op een poster of padlet. Voel je vrij om de leerlingen indien nodig te helpen kiezen.
- Elke leerling kan 5 punten geven aan het beste idee en uitleggen dat de punten verdeeld moeten worden over minstens 2 ideeën. Gebruik gerust een digitale app om ook dit onderdeel af te ronden. De populairste ideeën worden gesorteerd in categorieën, met de hulp van de leerkracht in een groepsgesprek. Deze ideeën gaan ter overweging naar de directeur of naar de lerarencommissie.

Opvolging	<ul style="list-style-type: none">• De gemaakte bestanden en andere informatie van de les uploaden naar het E-Portfolio. Het E-Portfolio is een map met werk uit de lesscenario's: foto's, blogs, podcasts, videoclips enz. Deze worden in één map bewaard en gedeeld op een gemeenschappelijk platform.
Herziening, reflectie of uitbreiding van het onderwerp naar andere gebieden	<ul style="list-style-type: none">• Na een paar weken kunnen de kinderen de quiz van het begin van de les opnieuw doen. Ze moeten de resultaten vergelijken om te zien of er positieve veranderingen zijn opgetreden.
Opmerkingen	

LES 12

Voedselverdeling

Sociale rechtvaardigheid

Doel	Kinderen onderzoeken kritisch de kwestie van voedselarmoede als een kwestie van sociale ongelijkheid om een gevoel van sociaal bewustzijn en een praktisch begrip van de kwestie te ontwikkelen.
Doelstellingen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ongelijkheid met betrekking tot voedselverdeling verklaren 2. De VN-doelen voor duurzame ontwikkeling (SDG's) vaststellen die het meest relevant zijn voor de ongelijkheden op het gebied van de verdeling 3. Het beantwoorden van een reeks complexe vragen over voedsel-ongelijkheid, in het bijzonder gaat het over de context van SDG2 4. De gevolgen van deze situatie voor de rechten van mensen als wereldburgers uitleggen
Middelen	<ul style="list-style-type: none"> • Een digitaal bord of een computer met beamer • Toegang tot laptops/tablets/iPads/computers voor onderzoek • Poster: Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de VN • Verschillende soorten papier (een mix van kleuren en texturen) • Stroken papier met de namen van de continenten • Koekjes of snoepjes: controleer het beleid van de school inzake gezonde voeding en voedselallergieën in de klas, evenals gevoelige kwesties.
Vakgebied(en)	aardrijkskunde, sociale studies en talen
Digitale en mediavaardigheden	Het gebruik van online en offline softwareprogramma's en toepassingen vergemakkelijkt informatie- en datageletterdheid, communicatie en samenwerking, het creëren van digitale inhoud en het oplossen van problemen.
Ondernemersvaardigheden	De les bevordert probleemoplossing, persoonlijke verantwoordelijkheid, sociale verantwoordelijkheid, nieuwsgierigheid, communicatie en samenwerking.
Vereisten	<p><u>Vakkennis:</u> Leerlingen moeten vertrouwd zijn met verschillende landen, kunnen gebruik maken van kaarten, vooral met Peters Projectie, en zijn zich bewust van de verschillende continenten. Leerlingen moeten ook een basiskennis hebben van de SDG's. Ze moeten ook vertrouwd zijn met het gebruik van media en technologie.</p> <p><u>Cognitieve vaardigheden:</u> Leerlingen moeten hun mening kunnen uiten en suggesties kunnen doen, kunnen keuzes beargumenteren en rechtvaardigen en hebben een probleemoplossend vermogen (in hun eerste taal).</p> <p><u>Taalvaardigheden:</u> De leerlingen moeten vertrouwd zijn met de basiswoordenschat om voedsel en ook landen/continenten te beschrijven. Ze moeten mondelinge en schriftelijke basisinstructies kunnen begrijpen, eenvoudige zinnen en vragen kunnen lezen en begrijpen en korte mondelinge zinnen en vragen kunnen formuleren (in hun tweede taal).</p>

<p>Inleiding</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Toon de Peters Projectiekaart van de wereld. Vraag de leerlingen de continenten/verschillende regio's van de wereld te identificeren. <p>Opmerking voor leraren: "De Peters Projectie Wereldkaart van 1974 is een gelijke oppervlakte projectie. Dit betekent dat alle landen van de wereld worden weergegeven op ware grootte en in verhouding tot hun landmassa. Dit geldt niet voor oudere projecties. De Mercator-kaart, in 1569 geïntroduceerd door de Vlaamse cartograaf Gerardus Mercator, was geschikt voor navigatie, maar werd ook veel gebruikt voor wereldkaarten en wordt in sommige klaslokalen nog steeds gebruikt. De Mercator projectie blaast de grootte van regio's steeds meer op volgens hun afstand van de evenaar, waardoor gebieden die verder van de evenaar verwijderd zijn onevenredig groot lijken." Vanaf pagina 21 : https://www.mie.ie/en/research/publications_and_resources/just_connections_just_trade_a_teaching_resource_about_africa/just_connections_just_trade_a_teaching_resource_about_africa_2018_.pdf</p>
<p>Midden</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Maak verschillende 'hoeken' in de klas. Hang in elke 'hoek' verschillende stroken papier met de namen van continenten/regio's. Deze stellen de delen van de wereld voor: China, Azië, Europa, Noord-Amerika, Zuid-Amerika, Afrika • Verdeel de klas in kleine groepjes volgens de verdeling van de wereldbevolking: China: 10, Azië: 7, Europa: 6, Afrika: 3, Noord-Amerika: 2, Zuid-Amerika: 2. • Leg uit dat de kinderen in de klas alle mensen in die regio's van de wereld vertegenwoordigen. • Laat de kinderen 30 stukken voedsel zien: snoep, koekjes, enz. (Afhankelijk van het beleid van de school.) • Vraag de leerlingen te raden hoe de verdeling van deze stukken voedsel over de verschillende continenten/regio's zou moeten zijn. Noteer dit op een bord/flipkaart. De leerlingen zullen waarschijnlijk zeggen dat elk gebied genoeg zou moeten krijgen voor elke persoon in die regio. • Verdeel nu de snoepjes/koekjes per continent/regio volgens onderstaande figuren. Leg aan de klas uit dat dit de manier is waarop het voedsel daadwerkelijk wordt verdeeld: China: 4, Azië: 1,5, Europa: 14, Afrika: 0,5, Noord-Amerika: 8,5, Zuid-Amerika: 1,5. • Denk aan de manier waarop voedsel wereldwijd wordt verdeeld. <ul style="list-style-type: none"> ▶ Wat denk je hiervan? ▶ Wie heeft er baat bij? ▶ Wie verliest? ▶ Wie beslist? ▶ Waarom gebeurt dit? ▶ Hoe kan dit worden aangepakt? ▶ Wat kunnen we doen? (voedselverspilling aanpakken; kennis over de wereld; klimaatbewustzijn en het effect van klimaatverandering op de voedselproductie). <p>Opmerking voor leraren: Er is misschien geen bruikbaar resultaat dat kinderen kunnen bepalen, aangezien dit een systemisch mondiaal probleem is. Het is dan ook belangrijk te wijzen op mondiale initiatieven die worden ondernomen.</p>

<p>Development</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe verhoudt dit zich tot de SDG's? Welke doelstelling in het bijzonder beoogt deze onrechtvaardigheid aan te pakken? (SDG2) • Mondiale bewegingen introduceren die tot doel hebben ongelijkheid aan te pakken: bv. Wereldvoedselprogramma, VN, UNHCR, Fair-Trade, met vermelding van de logo's van de organisaties en waar zij gevestigd zijn. • Verkenning van Duurzame Ontwikkelingsdoelstelling #2: Beëindiging van honger, voedselzekerheid en betere voeding en bevordering van duurzame landbouw. • De leerlingen wordt nu gevraagd in groepjes te werken en de volgende vragen te onderzoeken: <ul style="list-style-type: none"> ▶ <i>Er is genoeg voedsel voor iedereen. Het probleem is dat het voedsel niet goed wordt verdeeld. Vraag de leerlingen de volgende link te onderzoeken en verslag uit te brengen over hun bevindingen: https://sdg-tracker.org/zero-hunger#targets</i> ▶ <i>Onderzoek de term "ondervoeding".</i> ▶ <i>Het effect van klimaatverandering op de voedselproductie en -distributie: oogsten die mislukken door droogte, enz. "Elke dag hebben één op de negen mensen onvoldoende voedsel om een gezonde, actieve levensstijl te ondersteunen. Dit probleem wordt erger door de klimaatverandering, die vaak een verwoestend effect heeft op de voedselzekerheid. Ernstige droogte op drie continenten heeft geleid tot tekorten aan voedsel, water en energie in 2022 gegevens van: https://developmenteducation.ie/feature/bringing-world-food-day-to-the-classroom/</i>
<p>Slot</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Elke groep moet verslag uitbrengen aan de andere leerlingen. Laat de leerlingen zelf beslissen hoe ze hun bevindingen presenteren. Ze kunnen een collage maken, een artikel schrijven voor de schoolkrant, een digitaal artikel/presentatie opstellen of een video maken. De leerlingen kunnen foto's of andere media toevoegen om hun werk aantrekkelijker te maken. Ze moeten vrij kunnen kiezen tussen verschillende online of offline digitale leeromgevingen en sociale platforms, zoals blogs. De leerlingen kunnen ook een poster ontwerpen van SDG2 met alle hoofdkenmerken die ze hebben geïdentificeerd.
<p>Vervolg</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De presentaties worden samenbracht in een centrale map en worden om te geüpload naar het E-Portfolio. Het E-Portfolio is een map met werk uit de lesscenario's - foto's, blogs, podcasts, videoclips enz. - dat in één map wordt bewaard en gedeeld wordt op een gemeenschappelijk platform.
<p>Opmerkingen</p>	

LES 13

Geëngageerde kunst

Sociale rechtvaardigheid

Doel	Het uiten van bedenkingen en vragen over maatschappelijke thema's door middel van kunst.
Doelstellingen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Gevoelens uiten op basis van feiten en omstandigheden in de wereld door actuele gebeurtenissen in de media te volgen. 2. Actiegerichte oplossingen te formuleren voor problemen in de samenleving en de wereld binnen hun mogelijkheden. 3. Aan de hand van voorbeelden uit eigen ervaring illustreren hoe men als individu of als groep kan deelnemen aan solidariteitsacties en wat het nut en het effect daarvan is. 4. Een creatieve, actiegerichte oplossing opzetten om een maatschappelijk probleem aan te pakken.
Middelen	<ul style="list-style-type: none"> • tentoonstelling met maatschappelijke thema's zoals mensenrechten, actualiteit, milieu, vrede en conflicten en democratie. • toegang tot laptop/tablet/i-pad of ander multimedia apparaat • verf en kwasten • grote vellen • stoepkrijt • kranten, keukenrol, melkpak, schoenendoos, petfles, eierdoos, flessen-doppen en kurken. • muziekinstrumenten • mentimeter toepassing • 'metaverse' toepassing
Vakgebied(en)	talen, sociale en persoonlijke ontwikkeling, muzische vorming
Media en ict vaardigheden	Het gebruik van online en offline softwareprogramma's en toepassingen vergemakkelijkt informatie- en datageletterdheid, communicatie en samenwerking, het creëren van digitale inhoud, veiligheid en probleemoplossing.
Ondernemersvaardigheden	De les bevordert het oplossen van problemen, persoonlijke verantwoordelijkheid, sociale verantwoordelijkheid, nieuwsgierigheid, communicatie en samenwerking.
Vereisten	<p><u>Vakkennis:</u> Leerlingen hebben een eigen mening over maatschappelijke onderwerpen en durven hun mening te uiten. Ze moeten ook vertrouwd zijn met het gebruik van QR-codes en andere relevante technologie.</p> <p><u>Cognitieve vaardigheden:</u> De leerlingen kunnen hun mening geven en suggesties doen. Ze staan open om onderwerpen vanuit verschillende perspectieven te bekijken.</p> <p><u>Taalvaardigheden:</u> De leerlingen moeten vertrouwd zijn met basiswoordenschat om hun meningen, vragen en zorgen over maatschappelijke thema's te beschrijven. Ze moeten ook mondelinge en schriftelijke basisinstructies kunnen begrijpen, eenvoudige zinnen en vragen kunnen lezen en begrijpen, en korte mondelinge zinnen en vragen kunnen formuleren.</p>

<p>Inleiding</p>	<p>Hang in de klas verschillende posters op over de volgende maatschappelijke thema's: mensenrechten, actualiteit, milieu, vrede en conflicten en democratie. Het klaslokaal moet eruit zien als een tentoonstellingsruimte.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De leerkracht legt de maatschappelijke onderwerpen uit met behulp van beeldmateriaal (video's, teksten, artikelen enz.). Hierdoor kunnen de leerlingen zich een beeld vormen van het sociale onderwerp.
<p>Midden</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Alle leerlingen moeten de tentoonstelling (posters) doornemen die in de klas is opgesteld. Leg uit dat ze de volgende stappen moeten volgen en laat hen kiezen of ze alleen, in tweetallen of in grotere groepen willen werken: <ul style="list-style-type: none"> ▶ Scan de posters met de applicatie 'Metaverse' en krijg informatie over de kunstwerken. ▶ Maak een foto van je favoriete kunstenaar van deze tentoonstelling. ▶ Verzamel de foto('s) op een padlet en leg uit waarom je deze kunstenaar hebt gekozen, welk werk van deze kunstenaar je het meest aanspreekt en waarom. • Als bovenstaande stappen zijn voltooid, begin dan een klassikale discussie door te vragen: <ul style="list-style-type: none"> ▶ Welke artiesten vond je het meest interessant? ▶ Hoe interpreteer je de kunst van de kunstenaar? ▶ Wat denk je dat ze proberen te bereiken? Denk je dat ze dit gaan bereiken of niet? ▶ Wat hebben al deze artiesten gemeen? Wat valt je op? ▶ Hoe zou je dit soort kunst noemen? Denk je dat het kunst is of gewoon rommel? ▶ Hoe zou u een boodschap overbrengen aan volwassenen door middel van een kunstwerk? • Als volgende stap zullen de leerlingen zich laten inspireren en hun eigen stuk 'Geëngageerde kunst' maken! Ze kunnen allerlei materialen gebruiken die ze in de klas vinden. Leg voordat ze beginnen uit dat hun kunst een maatschappelijk thema moet uitbeelden. Laat hen zelf beslissen welk thema. Ze mogen zelf kiezen of ze alleen of in kleine groepjes willen werken. De kinderen kiezen ook zelf welk soort kunst ze willen maken - kies maar uit: <ul style="list-style-type: none"> ▶ een schilderij ▶ een krijttekening op de speelplaats ▶ een film ▶ een toneelstuk ▶ een online creatie met behulp van Canva ▶ een lied ▶ een gedicht <p>Dit project vereist ook dat de leerlingen een infoblad maken met de belangrijkste informatie over dit werk en dat naast hun kunstwerk leggen. Als ze dat willen, kunnen ze deze informatie online zetten en de metaverse-toepassing gebruiken.</p>

<p>Slot</p>	<p>De leerlingen maken kennis met de creaties van elke groep/student. Een leerling moet het gemaakte kunstwerk uitleggen aan een andere groep/leerling. Vervolgens wordt elke leerling/groep gevraagd 2-3 indicatieve vragen over het kunstwerk te beantwoorden met behulp van de Mentimeter-toepassing. Enkele vragen zouden de volgende kunnen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Welk sociaal thema staat centraal in dit specifieke kunstwerk? ▶ Wat vind je het mooist aan het kunstwerk? <p>Ter afsluiting van de les kunt u een klassikale discussie op gang brengen met behulp van de Mentimeter-app. Vraag de leerlingen om de klassententoonstelling te noemen die bestaat uit alle werken van de leerlingen. U kunt enkele van de volgende vragen gebruiken om de discussie te bevorderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Welke maatschappelijke thema's werden in de afgelopen periode besproken? ▶ Wat vond je moeilijk tijdens het proces? ▶ Waar ben je trots op dat je tijdens het proces hebt bereikt? ▶ Welke naam krijgt onze tentoonstelling?
<p>Opvolging</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De gemaakte bestanden en andere informatie van de les uploaden naar de E-Portfolio. Het E-Portfolio is een map met werk dat tijdens de lesscenario's is verzameld - foto's, blogs, podcasts, videoclips, enz. - die worden opgeslagen en gedeeld in één map op een gemeenschappelijk platform. <p>Ook kunnen de studenten uitnodigingen maken en een tentoonstelling verzorgen voor medestudenten en het onderwijzend personeel.</p>
<p>Opmerkingen</p>	

Onderdeel **d**

**CULTUREEL VERANTWOODEDE
WISKUNDE**

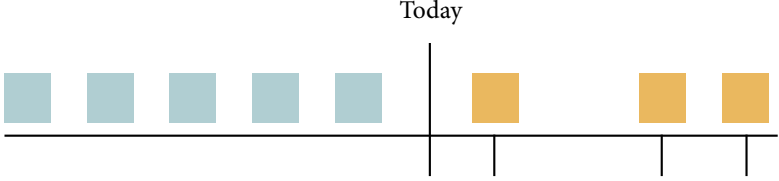
LES 14

Positieve en negatieve getallen onderwijzen met behulp van de persoonlijke wiskundegeschiedenis van de leerling

Cultureel verantwoorde wiskunde

Doel	De persoonlijke wiskundegeschiedenis van de leerlingen verkennen, zodat ze kunnen nadenken over hun eigen persoonlijke wiskundevakidentiteit. Kinderen de gelegenheid bieden de relatie tussen hun cultuur en hun wiskundige ervaringen te begrijpen en te waarderen.
Doelstellingen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identificeren en uitleggen wat een negatief getal is 2. Getallen en reële getallen nauwkeurig gebruiken om de tijd op een tijdlijn te illustreren. 3. Hun persoonlijke tijdlijn maken die de eigen wiskundegeschiedenis weergeeft
Middelen	<ul style="list-style-type: none"> • Toegang tot een laptop/tablet/iPad of ander apparaat - Microsoft Word, Google Jamboard of een vergelijkbaar alternatief worden aanbevolen voor deze les. • Papier en potloden • Post-it sticky notes (twee verschillende kleuren)
Vakgebied(en)	wiskunde, maatschappijleer
Digitale en mediavaardigheden	Om de digitale en mediavaardigheden te verbeteren moet deze les worden voltooid met behulp van online of offline softwareprogramma's, bijvoorbeeld Microsoft Word en Google Jamboard. Dit bevordert informatie- en gegevensvaardigheden, communicatie en samenwerking en het creëren van digitale inhoud.
Ondernemersvaardigheden	De les bevordert zelfbewustzijn, mondelinge en schriftelijke communicatie, het waarderen van overeenkomsten en verschillen en het samenwerken met anderen.
Vereisten	<p><u>Vakkennis:</u> De leerlingen moeten vertrouwd zijn met natuurlijke getallen (positieve gehele getallen) en reële getallen (decimale getallen).</p> <p><u>Taalvaardigheden:</u> Studenten moeten mondelinge en schriftelijke basisinstructies kunnen begrijpen en korte mondelinge of schriftelijke zinnen en vragen kunnen formuleren.</p>

<p style="text-align: center;">Inleiding</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Begin met een gesprek met de klasgroep over je eigen persoonlijke wiskundegeschiedenis (van de leraar). • Herinner het in chronologische volgorde, te beginnen bij de vroegste herinneringen. Begin bijvoorbeeld met te vertellen hoeveel jaar je was toen je begon te tellen, wanneer je je eerste wiskundetoets deed, wanneer je wiskunde buiten school gebruikte, wanneer je een goed rekenmoment had, wanneer je een slecht rekenmoment had, enz. • Vestig de aandacht van de kinderen op wiskundige spelletjes of praktijken die specifiek zijn voor een culturele identiteit, bijvoorbeeld een Chinees bordspel waarin wiskunde wordt gebruikt, leren tellen in een andere taal, wiskunde verkennen in Arabische kunstwerken, een traditioneel volksverhaal of rijmpje met een wiskunde-element, enz. • Terwijl de wiskundegeschiedenis wordt opgeroepen, teken/schrijf je op een digitale sticky note iets dat dat "moment" vertegenwoordigt en dat alle kinderen kunnen zien. De sticky notes moeten lineair worden gerangschikt. Als Microsoft Word wordt gebruikt, volstaan gekleurde tekstvakken. • Enkele voorbeelden van wat kan worden getekend/geschreven zijn: een legpuzzel als het gaat over een jeugdherinnering aan wiskunde, een afbeelding van een koffer als het gaat over geld sparen voor een vakantie, het woord 'huis' als het gaat over geld sparen voor een huis.
<p style="text-align: center;">Midden</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zodra de inleiding klaar is, deel je de digitale apparaten met vijf digitale sticky notes (gekleurde rechthoeken/tekstvakken) uit aan elk kind en vraagt u hen hetzelfde te doen. De kinderen moeten in kleine groepjes of met een partner werken om hun persoonlijke wiskundegeschiedenis te bespreken. Kinderen die specifieke culturele referenties hebben, bv. een spel dat uniek is voor hun cultuur of een herinnering aan tellen in een andere taal, moeten worden aangemoedigd om hierover te praten en dit te documenteren op de digitale sticky notes. • Zodra de kinderen klaar zijn met hun momenten in de geschiedenis, vestig je hun aandacht op het bord. Bedenk deze keer met verschillend gekleurde sticky notes drie tot vijf momenten van je eigen (de leerkracht) "wiskundetoeekomst". Bijvoorbeeld: Over zes maanden gaat de tijd veranderen door de zomertijd en zal ik de klok moeten verzetten, ik ben van plan om over een jaar een land met een andere munteenheid te bezoeken, ik ben van plan om te sparen voor een huis en dat over tien jaar te kopen, of ik ben van plan om in mijn vrije tijd een cursus computer coderen te volgen. Nogmaals, teken/schrijf bij elk moment een symbool op het plakbriefje en plaats het lineair en in chronologische volgorde. • Zodra dit is voltooid, geef je de leerlingen opdracht hetzelfde te doen. Dit kan een discussie op gang brengen over degenen die in de toekomst wiskunde willen studeren of carrière willen maken en degenen die dat niet willen. Het is belangrijk te benadrukken dat niet iedereen zal kiezen voor een loopbaan in de wiskunde, maar dat we wiskundige concepten moeten begrijpen om ons dagelijks leven met succes te kunnen voortzetten. Om een auto te besturen moeten we bijvoorbeeld de snelheidslimieten kennen, om kleren te kopen moeten we geld en optellen en aftrekken kennen, enz. • Als de klas hiermee klaar is, vraag hen dan om hun sticky notes in chronologische volgorde op hun apparaat te rangschikken en daaronder een rechte lijn te tekenen/ in te voegen. • Doe op het bord hetzelfde met je eigen werk (zie onderstaande figuur) en zet in het midden een 0 om vandaag voor te stellen. Vraag de leerlingen aan te geven welke kant van de getallenlijn de toekomst is en welke kant het verleden.

<p>Midden</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vestig de aandacht van de leerlingen op de 'toekomst', d.w.z. de plakbriefjes rechts van het cijfer nul. Vraag de leerlingen als één jaar wordt voorgesteld door het getal één en twee jaar door het getal twee, welk getal zij dan zouden voorstellen voor de informatie op het eerste plakbriefje. • In dit geval is de eerste sticky note iets dat over 6 maanden gaat gebeuren. De kinderen moeten voorstellen dat dit wordt voorgesteld door het getal 0,5 op de getallenlijn. • Werk alle sticky notes door totdat de "toekomst" of de positieve kant van de tijdlijn is ingevuld. • Laat de kinderen in kleine groepjes de positieve kant van hun getallenlijn invullen. <ul style="list-style-type: none"> • Vestig vervolgens de aandacht van de leerlingen op de linkerkant van de tijdbalk. Vraag hen een getal voor te stellen dat de gebeurtenis van 5 jaar geleden weergeeft. Als een kind 5 voorstelt, vestig dan de aandacht op het getal 5 aan de andere kant van de tijdlijn en vraag hoe ze 5 jaar in het verleden zouden kunnen onderscheiden van 5 jaar in de toekomst. Uiteindelijk moeten de leerlingen -5 voorstellen. • Laat de leerlingen de negatieve kant van hun persoonlijke getallenlijnen invullen.
<p>Slot</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zodra de leerlingen hun persoonlijke getallenlijnen hebben ingevuld, volgt een groepsgebesprek over negatieve getallen. Moedig de leerlingen aan hun getallenlijn (of tijdlijn) voor wiskundegeschiedenis te gebruiken om erover te praten. Moedig de kinderen aan om gebeurtenissen op hun getallenlijn aan te wijzen en het bijbehorende getal dat ze ervoor gekozen hebben.
<p>Vervolg</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Leerlingen kunnen een andere tijdlijn maken die betrekking heeft op een ander deel van hun leven, of ze kunnen momenten in de geschiedenis bijhouden met behulp van een tijdlijn die positieve en negatieve getallen weergeeft. • Leerlingen kunnen vragen stellen over hun tijdlijnen en deze delen met een andere school via het e-portfolio op een platform naar keuze van de school, bijv. Dropbox.
<p>Herziening, reflectie of uitbreiding van het onderwerp naar andere gebieden</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Oudere leerlingen kunnen deze activiteit gebruiken om de negatieve getallen op hun getallenlijnen te vergelijken met BC op een tijdlijn voor de wereldgeschiedenis en positieve getallen met AD. De klas kan ook bespreken waarom verschillende culturen verschillende historische tijdlijnen hebben. • Voor jongere leerlingen: gebruik deze activiteit om andere momenten te identificeren waarop leerlingen negatieve getallen in hun leven gebruiken, bv. de temperatuur, in een lift, wanneer je geld leent, enz.
<p>Opmerkingen</p>	

LES 15

Venndiagrammen gebruiken om cultureel bewustzijn en begrip te bevorderen

cultureel verantwoorde wiskunde

Doel	Ontwikkeling van het bewustzijn van culturele verschillen door middel van venndiagrammen.
Doelstellingen	<ol style="list-style-type: none"> 1. De overeenkomsten identificeren tussen de kenmerken van hun cultuur en die van andere culturen 2. De verschillen tussen hun cultuur en die van hun leeftijdsgenoten vaststellen en onderzoeken 3. Gegevens weergeven en interpreteren in een venndiagram
Middelen	<ul style="list-style-type: none"> • Toegang tot een laptop/tablet/ipad of apparaat voor een digitaal venndiagram met twee (of meer). Dit kan worden gemaakt op Google Jamboard, Microsoft Word of soortgelijke alternatieven. • Potloden/papier
Vakgebied(en)	wiskunde, maatschappijleer
Digitale - en mediavaardigheden	Het gebruik van online - en offline softwareprogramma's en toepassingen om het maken van een venndiagram te vergemakkelijken. Dit bevordert informatie- en gegevensvaardigheden, communicatie, samenwerking en het creëren van digitale inhoud.
Ondernemersvaardigheden	De les bevordert zelfbewustzijn, mondelinge - en schriftelijke communicatie, het waarderen van overeenkomsten en verschillen en het samenwerken met anderen.
Vereisten	<p><u>Vakkennis:</u> De leerlingen moeten vertrouwd zijn met venndiagrammen en begrijpen hoe ze gebruikt worden om gegevens weer te geven.</p> <p><u>Taalvaardigheden:</u> Studenten moeten mondelinge en schriftelijke basisinstructies kunnen begrijpen en korte mondelinge of schriftelijke zinnen en vragen kunnen formuleren.</p>

<p>Inleiding</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Geef elke leerling een persoonlijk profiel om in te vullen. De informatie bestaat uit achtergrondinformatie en interesses. • Zodra het profiel compleet is, groepeer je de leerlingen in paren of groepen van drie. Het aantal leerlingen in de groepen hangt af van de bekendheid van de leerlingen met venndiagrammen. Als de leerlingen niet veel ervaring hebben met venndiagrammen moeten ze in tweetallen worden gegroepeerd. Oudere leerlingen kunnen in groepen van drie (of meer) worden ingedeeld om de wiskundige moeilijkheidsgraad van de les te verhogen.
<p>Midden</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De leerlingen lezen hun persoonlijke profiel voor aan de andere leden van hun groep. Zodra elk kind de kans heeft gehad om dit te doen, kan er een klasgesprek plaatsvinden over wat de leerlingen over hun klasgenoten hebben geleerd. • Laat de leerlingen na de groepsdiscussie terugkeren naar hun groepen, waarna ze de overeenkomsten en verschillen tussen hun profielen vaststellen. De leerlingen moeten in verschillende kleuren kenmerken markeren die voor hen uniek zijn en kenmerken die hetzelfde zijn als die van de andere leerling(en) in hun groep. • Nadat ze dit hebben gedaan, moeten de leerlingen de gegevens noteren in een venndiagram (zoals hieronder afgebeeld). De gemeenschappelijke kenmerken moeten in het midden van het venndiagram worden geplaatst. De kenmerken die uniek zijn voor één persoon moeten aan de juiste kant (links/rechts) van het diagram worden geplaatst. Als de leerlingen toegang hebben tot ipads/laptops, kunnen digitale venndiagrammen worden gemaakt in Microsoft Word, Google Jamboard of Google Docs. <div data-bbox="598 1303 1396 1646" style="text-align: center;"> </div>
<p>Slot</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De leraar vraagt enkele leerlingen om het venndiagram aan de klas te tonen. • Gebruik de venndiagrammen als aanleiding voor een discussie over het gebruik van grafieken om informatie te ordenen en in dit geval om de diversiteit in de klas te helpen observeren. • Digitale venndiagrammen worden gedeeld met partnerscholen via een gedeelde Google Drive, Dropbox of een alternatief platform.

Vervolg	<ul style="list-style-type: none">• De leerlingen kunnen de oefening herhalen met iemand anders uit de klas of twee van de groepjes kunnen samen een veel groter venndiagram maken met 4 (of meer) cirkels.• De kinderen kunnen ook de digitale venndiagrammen bekijken die andere scholen hebben gemaakt en bespreken hoe hun eigen diagrammen daaraan kunnen worden toegevoegd. Vervolgens kunnen ze de overeenkomsten en verschillen met kinderen in andere scholen/landen onderzoeken.
Opmerkingen	

LES 16

Voedselverspilling

Cultureel verantwoorde wiskunde

Doel	Bewustwording van het voedselprobleem. De leerlingen ontdekken het voedselprobleem aan de hand van metingen en worden aangeemoedigd om zelf actie te ondernemen om de voedselverspilling op school te verminderen.
Doelstellingen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Onderzoeksvragen over voedselverspilling thuis, op school en elders. 2. Het meten en analyseren van voedselverspilling op school met behulp van de meetinstrumenten. 3. De eigen consumptie in verband kunnen brengen met de “geen honger” doelstelling van de duurzame ontwikkelingsdoelen.
Middelen	<ul style="list-style-type: none"> • A3-vellen en pennen of het online platform 'Mentimeter'. • 2 of 3 emmers of plasticen bakken • Een voldoende grote en correct geijkte weegschaal • Diverse maatbekers • Template 'meten is weten' en balpennen, zie bijlage • Sjabloon met tabel voor maten, potloden en latten of Excel-document voor onlineverwerking. <p>Suggestie en bron: Brochure 'Kostbare Kost' van de Vlaamse overheid in samenwerking met Djapo (tekst) en Impressantplus (vormgeving). Link: https://www.mosvlaanderen.be/kostbare-kost-aan-de-slag-voor-minder-voedselverlies</p>
Vakgebied(en)	wiskunde, sociale en persoonlijke ontwikkeling en talen
Digitale en mediavaardigheden	Om de digitale en mediavaardigheden te verbeteren, moet deze les worden voltooid met behulp van een online of offline softwareprogramma, bijvoorbeeld Microsoft Excel. Dit zal de informatie- en gegevensvaardigheden, communicatie en samenwerking en de creatie van digitale inhoud verbeteren.
Ondernemersvaardigheden	De les bevordert probleemoplossing, persoonlijke verantwoordelijkheid, sociale verantwoordelijkheid, nieuwsgierigheid, communicatie en samenwerking.
Vereisten	<p><u>Kennis van het onderwerp:</u> Leerlingen moeten vertrouwd zijn met verschillende soorten diagrammen en begrijpen hoe ze gebruikt worden om gegevens te verwerken en weer te geven. Leerlingen moeten de les over voedsel en sociale rechtvaardigheid hebben gevolgd en kennis hebben van de SDG's.</p> <p><u>Cognitieve vaardigheden:</u> De leerlingen moeten hun mening kunnen geven en suggesties kunnen doen.</p> <p><u>Taalvaardigheden:</u> De studenten moeten mondelinge en schriftelijke basisinstructies kunnen begrijpen en korte mondelinge of schriftelijke zinnen en vragen kunnen formuleren.</p>

<p>Inleiding</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stel het onderwerp voor aan de klas door hardop te vragen: "Hoe en wanneer verspillen we voedsel?" • Verdeel de klas in minimaal vier groepen. Elke groep verzamelt ideeën en antwoorden op een A3-blad dat in drie verschillende delen is verdeeld: 'thuis', 'op school' en 'elders'. Als alternatief kunnen de A3-vellen worden vervangen door het online platform 'Mentimeter'. Enkele vragen die de leerlingen zouden moeten kunnen beantwoorden zijn de volgende: <ul style="list-style-type: none"> ▶ Welk soort voedsel gooit u vaak weg? ▶ Wanneer gooi je eten weg? ▶ Waarom gooi je voedsel weg? ▶ Kun je aan het eten zien dat je het moet weggooien? Bijvoorbeeld: zwarte vlekken op een appel, schimmel op een boterham, de houdbaarheidsdatum van een doos cornflakes.
<p>Midden</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vergelijk de antwoorden in de klas en breng een klassikale discussie op gang door de leerlingen de volgende vragen te stellen. U kunt desgewenst verdergaan met het online hulpmiddel 'Mentimeter'. <ul style="list-style-type: none"> ▶ Wat is de belangrijkste oorzaak van voedselverspilling thuis en op school? ▶ Wat vind je van voedselverspilling op school? Hoe kunnen we dat meten? • Leg de leerlingen uit dat de confrontatie met de hoeveelheid voedselverspilling het schoolteam en de leerlingen kan aanzetten tot nadenken en hen echt in beweging kan brengen. Stel samen met de klas een concreet doel vast om voedselverspilling tegen te gaan, bijvoorbeeld 'voedselverlies op school met 25% verminderen'. • Vraag de leerlingen ideeën op te schrijven over hoe ze dit doel kunnen bereiken, en hoe dit verband houdt met SDG2. De leerlingen kunnen bijvoorbeeld een doorschuifstelsel van groepen organiseren die elke week of maand de metingen moeten ondersteunen. Enkele ideeën voor hun taken zouden kunnen zijn: toezien op de juiste schoonmaak, de emmer op de weegschaal zetten en het gewicht noteren. Bij soep kunnen ze dit meten met behulp van de maatbekers. De leerlingen werken met de resultaten van de metingen in de wiskundeles. Ze noteren de gegevens op het bijgevoegde werkblad en plaatsen de gegevens vervolgens in een (online) grafiek. <p>Stappenplan voor de studenten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Weeg een lege emmer of plastic bak. Trek dat gewicht af van elke weging. 2. Zorg voor één emmer of bak voor eetbare restjes en één emmer voor de soep. 3. Bepaal twee of drie zo gebruikelijk mogelijke schoolweken. Zo bestrijkt de meting ongeveer de hele menucyclus en voorkomen we dat (on)populaire menu's de resultaten beïnvloeden. 4. Verzamel al het eetbare afval en de soep in aparte emmers. Weeg de emmer en meet de hoeveelheden soep en noteer de bevindingen op het werkblad. 5. Verzamel de gegevens in Excel en visualiseer de resultaten. Dat kan online in een tabel of grafiek, maar het kan ook gemakkelijker op papier.

Slot	<ul style="list-style-type: none">• De gegevens analyseren en conclusies trekken uit de resultaten.• Laat de leerlingen nadenken over mogelijke acties op schoolniveau om het gestelde doel te bereiken. Enkele voorbeelden kunnen zijn: <ul style="list-style-type: none">▶ <i>versier de refter</i>▶ <i>composteren met een wormenbak</i>▶ <i>kippen op school</i>
Vervolg	<ul style="list-style-type: none">• Alle informatie samenbrengen in een centrale map om te uploaden naar het E-Portfolio. Het E-Portfolio is een map met werk uit de lesscenario's - foto's, blogs, podcasts, videoclips enz. - die worden bewaard in één map en gedeeld op een gemeenschappelijk platform.
Opmerkingen	

Partners

Meerdere partners in heel Europa (Griekenland, België, Ierland, Italië en Kroatië) bundelen hun krachten voor dit programma:

Disclaimer

Het project "Supporting Inclusion and Diversity in Teaching (SIDiT)" wordt medegefinancierd door het Erasmus+ programma van de Europese Unie (kernactiviteit 2) en het Goethe-Institut. De steun van de Europese Commissie voor de productie van deze publicatie houdt geen goedkeuring in van de inhoud, die uitsluitend de mening van de auteurs weergeeft, en de Commissie kan niet verantwoordelijk worden gesteld voor het gebruik dat eventueel wordt gemaakt van de informatie in deze publicatie.

